№ 156 ԿԻՐԱԿԻ, 19 ՅՈՒԼԻՍԻ

1915
ՔԱՌԱՍՈՒՆԶՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ԽՄԲԱԳԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԿԻՐԱԿԻ, 19 ՅՈՒԼԻՍԻ № 156

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 ռուբլի. ամսական 85 կոպ.
Առանձին համարները ՍՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Со... ...ская ул., № 21.

Tiflis, Rédaction „Mschak“
Խմբագրատան տելեֆոն № 2—53.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզւով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20—10 կոպ.

Տպարանի տելեֆոն № 67.

ՄՇԱԿ

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ».

TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

ՅՈՒԼԻՍԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ ՏԱՐՎԱՅ ՎԵՐՋԸ 6 ՌՈՒԲԼԻ

Բաժանորդագրութիւնն ընդունվում է իւրաքանչիւր ամսի 1-ից սկսած։

Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և 40 կ. Նամակագրոց։ ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ և 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝ ԿԸ ԹՈՂՆՎԵՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ։

Յայտարարութիւնների համար պիտի վճարել՝ I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կ., IV երեսի վրա—10 կոպէկ։

...ՌՈՒՍԵՐԷՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

Հ. Կ. Ազգային Բիւրօյի

կողմից սրանով յայտարարվում է, որ կիրակի, յուլիսի 19-ին, պատարագից յետոյ, ժամը 12-ին, Վանքի մայր եկեղեցում նշանակված է ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ պատերազմի դաշտում հերոսաբար ընկած

ԽԵՉՕՅԻ

(4.) յիշատակին։ 475. 2—2

ԴԻՄՈՒՄՆ

Հայ ուսուցիչներին, ուսանողներին և միջնակարգ դպրոցների բարձր դասարանների աշակերտներին

Թիֆլիսի Հայ Գիւղատնտեսական և Տնայնագործական Ընկերութեան վարչութիւնը կազմակերպում է կամաւոր հնձւորների խմբեր առաջիկայ օգոստոս ամսին Ալէքսանդրապոլի, Ախալքալաքի, Նոր-Բայազէտի և Լոռու շրջանների հայ գիւղացի երին դաշտային աշխատանքների—հունձի և կալի ժամանակ օգնելու նպատակով։ Ուստի սրանով Ընկերութեան վարչութիւնը դիմում է և խնդրում այն հայ ուսուցիչներին, ուսանողներին, միջնակարգ դպրոցների բարձր դասարանների աշակերտներին և առհասարակ բոլոր ցանկացողներին, որոնք կը կամենան օգնել իրանց ձրի աշխատանքով հայ գիւղացուն և առանձնապէս պատերազմ կանչված պահեստի զինւորների ու կամաւորների ընտանիքներին ներկայ հանգամանքներում, երբ բանւորական չափազանց թանկութեան և ընդհանրապէս աշխատաւոր ձեռքերի սակաւութեան պատճառով հունձը կարող է ուշանալ, կարող է մնալ անձրևների ու ձեան տակ և զրկել գիւղացուն ապրուստի միակ միջոցից,—շտապել ցուցակագրվել, իբրև կամաւոր հնձւոր, և ապա ըստ ցանկութեան ուղևորվել վերոյիշեալ շրջաններից մէկն ու մէկը։

Կամաւոր հնձւորները կը ստանան Ընկերութեան վարչութիւնից անհրաժեշտ գործիքներ—գերանդի կամ մանգաղ և յեսան, իսկ Թիֆլիսից ուղևորվողները նաև երկաթուղու տոմսակ մինչև Սանահին, Ղարաքիլիսա Ալէքսանդրապոլ կամ Բաշկիչեթ կայարանները։

Կամաւոր հնձւոր կարելի է գրվել՝

1) Թիֆլիսում, Հայոց Գիւղատնտ. և Տնայն. Ընկերութեան գրասենեակում (Ներսիսեան դպրոցի հին շէնութիւն)։

2) Նոր Բայազէտում՝ յուլիսի 12-ից Ընկերութեան տեղական ճիւղի վարչութեան նախագահ պ. Ստեփան Բասիկեանի մօտ։

3) Ալէքսանդրապոլում՝ Ընկերութեան ներկայացուցիչ պ. Գուլուստ Վեհապետեանի մօտ։

4) Ախալքալաքում՝ Ընկերութեան ներկայացուցիչ պ. Վարդան Շահպարոնեանի և Ախալքալաքի շրջանի զեմստվային հրահանգիչ պ. Խաչատուր Դիլանեանի մօտ։

5) Լոռու շրջանում՝ Ուզունլար գիւղում, պ. Սարգիս Զուրաբեանի մօտ և Ջալալ-Օղլի գիւղում Արիստակէս քահանայ Աբովեանի և նոյն դպրոցի ուսուցիչ պ. Սարգիս Խանազեանի մօտ։

Ցուցակագրութիւնը կը շարունակվի մինչև այս յուլիս ամսի վերջը։

(7,8,12,19) ատ. 448. 5—5 Վարչութիւն

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷԶՈՒՄ

Ֆրեօբէլեվեան կուրսերի, Կովկասեան Ֆրեօբէլեվեան Ընկ. կից.

ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ ԵՆ ՁՐԻԱԲԱՐ

20 երեխայ պահեստի զինւորների ընտանիքներից, 5—6 տարեկան։ Խնդիրքը ներկայացնել Ս. Վ. Արզումեան-Արկայնարազուկին. Վելիկօկնեաժեսկայա, 109.

ատ. 479. 1—1

ԿՆՍԲՈՒԺԱԿԱՆ ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բարոչեվսկայա 13, տելեֆոն 4—21.

Ընդունելութիւն թէ կանանց և թէ ՃԱՐԻՆ, ներքին և վիրաբուժական կարիք ունեցող մնայուն (СТАЦІОНАРЪ) հիւանդների (բացի վարակիչ և հոգեկան հիւանդութիւններից) վաղօրօք գրվելու պայմանով։

Ընդունելութիւն՝ կանանց հիւանդ. ամեն օր՝ ժ. 11—12 առ.։

Հիւանդանոցի բժիշկները

Ա. Ա. Ցարումեան
Ն. Ն. Վեսելովզօրով
Վ. Ա. Ջակրժեվսկի
Ի. Գ. Կալամկարեան
Ա. Ա. Նովիցկիյ
Գ. Ն. Տէր-Ներսէսեան
Ա. Ր. Ֆիշեր
Ս. Պ. Շահպարոնեանց

(չ.ու.կ.) ատ 970. 100—65

Ախալցիխայի հայոց Կարապետեան տղայոց ուսումնարան ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ համար հարկաւոր է մասնագիտական պատրաստութեամբ

ՈՒՍՈՒՑԻՉ։

Տեսականապէս և գործնականապէս աւանդվում են այգեգործութիւն, պտղաբուծութիւն, բանջարաբուծութիւն (ունի նաև ջերմոց) և մեղուաբուծութիւն։ Պայմանների մասին դիմել հոգաբարձութեան։

ատ. (19,25) 458. 3—2

ՅՈՒԼԻՍԻ 19-Ը ԵՒ ՊԵՏ. ԴՈՒՄԱՆ

Երկու խոշոր փաստ այսօր զուգադիպում են իրար։

Ուղիղ մի տարի սրանից առաջ սկսվեց համաեւրոպական պատերազմի հրդեհը։

Նրա ահռելի տարեդարձն է ուրեմն։

Միւսը ժողովրդական ակնկալութիւնների ու յոյսերի ընդառաջումն է՝ Պետական Դումայի վերաբացումը։

Նրա հանդէս գալը մենք դիմաւորում ենք լի անցեալի տխուր յուշերով և ապագայի անորոշութեամբ, ու մեկված պատմական այնպիսի ուժեղ անցքերի հանդէպ, երբ մեր բոլոր աւօրեայ հոգսերը, ժողովրդական կեանքի սուր կարիքները հետ միասին, ետ են մղված ու ամենքիս հայեացքներն ակամայից սևեռված ռազմի դաշտի տագնապների վրա։

Այնտեղ է վճռվում մեր հայրենիքի պատիւը, ժողովրդի բաղդը, պետութեան ապագան։

Կայսրութեան բոլոր մասերից, սկսած ծայրագաւառներից մինչև Ռուսաստանի սիրտը, սրտատրոփ հետեւում են այդ տիտանական կռւին։

Եւ հետեւում են ոչ լոկ խօսքով, այլ կենդանի գործքով։

Մոմենտի լրջութիւնը ոտքի է հանել ամենքին։

«Ամէն ինչ քաղաքի զօրքի համար»—դարձել է այսօրվայ նշանաբանը։

Ծանր ապրումների արդիւնքն եղաւ դա։

Հարկաւոր էր կարծես տարին բոլորող այս ահռելի պատերազմը՝ համոզելու համար վերջապէս, որ մեր ներքին կեանքն ու պետական արդի կարգը դեռ շատ յետամնաց են, դեռ շատ ան... ...րաստ. որ արմատական բարեփոխութիւնը միայն կարող է դուրս հանել մեզ մեր աննորմալ վիճակից և ապահովել մեր յաղթանակը կուլտուրապէս ու տեխնիկապէս պատրաստված թշնամու դէմ։

Այդ գիտակցութիւնն ընդհանրացել, ժողովրդականացել է այժմ. և նրան ենք պարտական, եթէ այսօր աշխատանքի է վերակոչվում Պետական Դուման։

Ժողովրդական ներկայացուցչութիւնը այդպիսով վերսկսում է իր օրէնսդրական աշխատանքները ծանր զինողութիւնների օրերին, պատասխանատու, բայց նպաստաւոր պայմանների մէջ։

Բարձրագոյն հրովարտակով նա կոչված է միութիւն ստեղծելու երկրի ու Գահի միջև։

Ցանկալի վերակազմված մինիստրութեան, մենք հաւատ ունենք, որ բարեացակամ վերաբերմունք ու աջակցութիւն կը գտնի նա իր գործունէութեան մէջ։ Եւս առաւել, որ կառավարութիւնը ինքն էլ փոխադարձաբար կարօտ է Դումայի աջակցութեանը։

Այդ գործունէութեան ղեկավարող նպատակը պիտի լինի՝ կազմակերպել ժողովուրդը, պատրաստել յաղթանակը՝ համերաշխ գործակցութեամբ կառավարութեան հետ, առանց ներքին պառակտումների, առանց սուր ու անօգուտ վէճերի։

Դուման անելիքներ շատ ունի, նրա առաջ դրված են մի շարք գործնական խնդիրներ։ Ներկայ պատմական օրերին հարկաւոր են հերոսական ճիգեր ու երկաթէ կամք։

Պէտք է ստեղծել միջոցներ պատերազմի համար, միայն մի յատուկ օրգան զօրքի պարէնաւորման գործը վարելու նպատակով, պէտք է մշակել օրինական միջոցներ երկրի տնտեսական վիճակը բարեփոխելու համար, պէտք է սահմանել եկամտային տուրք, ընդարձակել զեմստվային ու քաղաքային հիմնարկութիւնների իրաւունքներն ու սահմանները և այլն։

Պետական Դումայի ձայնը այդ բոլոր խնդիրներում պէտք է հնչի ազատ, իբրև ժողովրդի խղճի ու գիտակցութեան ձայնը։

Մեր կեանքը այժմ, քան երբէք, սպասում է դրանց լուծմանը անհամբեր սրտով։

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

—o—

ՊԱՏԵՐԱԶՄ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ԴԷՄ

—o—

ՌՈՒՍԱՑ ՆԱՒԱՏՈՐՄԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

17 յուլիսի

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Պաշտօնական։ Գերագոյն Զօրահրամանատարի շտաբի կողմից.

Սև ծովում մեր ականանաւերը թնդանօթաձգութիւն ունեցան Բոսֆորից ոչ հեռու, Շիլի քաղաքի մօտ մարտկոցների հետ, և ոչնչացրին քարածխային շրջանում մի մեծ շոգենաւ և 47 առագաստանաւ։

ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԴԱՐԴԱՆԵԼՈՒՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

16—17 յուլիսի

ՊԱՐԻԶ.—Ծովային շտաբը հաղորդում է. «Դարդանէլում գտնվող ֆրանսիական նաւատորմը անմիջական տեղեկութիւններ չունի ֆրանսիական «Մարիոտա» սուզանաւի վիճակի մասին։ Սուզանաւը յուլիսի 13-ին անցել էր նեղուցը՝ Մարմարա ծովում գործելու համար։ Թիւրքաց աղբիւրներից ստացված հեռագիրները պնդում են, թէ «Մարիոտան» ջրասուզվել է։ 31 օֆիցեր և նաւաստիներ գերվել են»։

ԱԹԷՆՔ.—Մեծ-բրիտանական կառավարութիւնը պաշտօնապէս յայտնեց յունաց կառավարութեան, որ դաշնակիցները վճռել են գրաւել Միտիլէն կղզին միենոյն ռազմագիտական նկատումներով, ինչպէս գրաւվեց Լէմնոս կղզին։ Անգլիական նոտան կազմված է բարեկամական դարձուածքներով։

Դաշնակիցները գրաւեցին զօրքերով՝ Միտիլէն կղզին։

Թիւրքերը շարունակում են ամրացնել Մարմարայի ծովափը մինչև Գալիպոլի, կառուցանելով խրամատներ, խութեր և դնելով լայնաբերան թնդանօթներ։

«Պատրիս» լրագիրը յայտնում է, որ Քիոսի և Միտիլէնի ջրերում շոգենաւերով գտնվում են 70,000 դաշնակից զօրքեր, որոնք ցամաք են իջնելու Փոքր-Ասիայի ծովափում։

ԲՈՒԽԱՐԷՍՏ.—Կ. Պօլսից հաղորդում են, որ Դարդանէլից վերջերս բերվել են մօտ 90,000 վիրաւոր։ Նրանց մեծ մասը, տեղ չը լինելու պատճառով, տեղաւորել են Ստամբուլի մզկիթների մէջ։

Սան-Ստեֆանոյի մօտ, Մաքրի քեօյում կառուցված գործարանը գերմանացի ինժեներների ղեկավարութեամբ ձեռքի ռումբեր է պատրաստում Դարդանէլում կռւող թիւրք զինւորների համար։

ԱՆԳԼՕ-ԹԻՒՐՔԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

17 յուլիսի

ԼՕՆԴՕՆ.—Մամուլի բիւրօն հաղորդում է.

«Յուլիսի 11 ին, Նաշրիէի մօտ տեղի ունեցած ճակատամարտի հետևանք հանդիսացաւ լիակատար կազմալուծումը թիւրք զօրքերի, որոնք նահանջել են հիւսիսային ուղղութեամբ աւելի քան 25 մղոն։

«Թշնամու կորուստները հաւասարվում են 62,500 մարդ. նրանցից գերի են ընկել 1690, ի թիւս որոց 41 օֆիցեր. ձեռք է ձգված շատ ռազմանիւթ, մի լայնաբերան թնդանօթ, 12 դաշտային թնդանօթ, 2 լեռնային թնդանօթ, մի քանի գնդացիրներ, 300,000 հրացանային փամփուշտ։

«Մեր կորուստները հասնում են 564 մարդու»։

ՌՈՒՍ-ԹԻՒՐՔԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

18 յուլիսի

ԹԻՖԼԻՍ.—Պաշտօնական։ Կովկասեան զօրաբանակի շտաբի կողմից.

Յուլիսի 16-ին ծովամերձ շրջանում հրացանաձգութիւն էր։

Օլթիի ուղղութեամբ հրացանաձգութիւն էր Արկինսի մօտ։

Միւս ռազմաճակատներում ընդհարումներ տեղի չունեցան։

ԹԻՒՐՔԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

17 յուլիսի

ՍՕՖԻԱ.—Բուլղարիայի և Թիւրքիայի միջև կապված համաձայնութեան տեղեկութիւնները չեն հաստատվում։

—

(Լրագիրներից)

✦ «Н. В.»-նստոյգ աղբիւրներից տեղեկացնում է, որ վերջին վեց շաբաթներում Բուլղարիա մտան 93 վագոն աէրօպլաններով ու ռազմամթերքներով, որոնք ժամանակաւորապէս բռնվեցին, իսկ յետոյ ուղարկվեցին Թիւրքիա։ Ռուսաց բողոքը մնաց անհետեւանք։

✦ Անգլիական թղթակից Բարտլէտը նկարագրում է այն սոսկալի պայմանները, որոնց մէջ տեղի է ունենում պարտիզանական կռիւը Գալիպոլի թերակղզում։ Դրութիւնը նոյնն է, ինչպէս Սաւչէի և Իպրի մօտ։ Յաղթութիւնը Գալիպոլի թերակղզում, ինչպէս նաև Ֆրանսիայում, օրվայ խնդիր չէ բնաւ։

✦ «Б. В.»-ին հեռագրում են Սեվաստոպոլից, որ յուլիսի 12-ին, երբ մեր ականանաւերը ռմբակոծում էին Բաթումի և Սամսոնի շրջանում, բացի Սամսոնում, Ինեբոլում և Րիզէում առևտրական նաւեր գործելուց, ոչնչացրին 215 առագաստանաւ։

✦ Ցունաց նաւատորմին կարգադրված է ցոյց անել Փոքր Ասիայի ափերի մօտ։

ՎԱՆԸ ԱԶԱՏԱԳՐՎԵԼՈՒՑ ՅԵՏՈՅ

Լուրեր բերացիկ կեանքից

✦ Վարագի մատենադարանի ձեռագիրները ամբողջովին անվնաս են, դէպքերէն առաջ պահուած ըլլալով։ Սխալ է Կովկասի թերթերու այն լուրը, թէ այրուած են անոնք։ Նմանապէս անվնաս է Կտուց անապատի մատենադարանը։

✦ Հայ գերիներ.—Ռուս զինւորներ բաւական թւով հայ գերիներ ազատած են Նորդուզի քիւրդ գիւղերէն և վերադարձուցած իրենց տեղերը։

✦ Շատախի հերոսային կռիւը, ութ ժամ հեռաւորութեան վրայ, 2000 քիւրդեր յարձակում գործած ըլլալով՝ տեղացիները ընդառաջ կերթան, և 24 ժամուան կռիւէ մը յետոյ քիւրդերը կը փախչին 2 սպաննուած տալով։ Իսկ հայերէն կը սպաննուի միայն տղոց մը։ Քիւրդերու մէջ կան բաւական թւով հայ կիներ ու տղաներ, ինչպէս պատմած են մի քանի հայեր, որ յաջողած են փախչիլ ազատուիլ։ («Վան-Տոսպ»)

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

—o—

ՌՈՒՍ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՌՈՒՍ-ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

17 յուլիսի

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ. — Պաշտօնական։ Գերագոյն Զօրահրամանատարի շտաբի կողմից.

Նէմանի և Դվինայի միջև յուլիսի 16-ին տեղի էին ունենում կռիւներ առաջապահ զօրամասերի միջև Բաուսկից դէպի հարաւ Մուշի գետի ձախ ափում։

Նէմանից յանկոյս թշնամին նորից լոյս յուլիսի 16-ի գիշերը յարձակման դիմեց Սուվալկից դէպի հիւսիս-արևելք Կլէնօրէյցի գիւղի մօտ։

Կօվնայի շրջանում թշնամու առաջապահ զօրամասերը, առաջանալով հարաւ-արևմտեան կողմից, մօտեցան բերդի առաջի դիրքերին։

Նարէվի վրա կլխաւորապէս հրային կռիւ է նախկին ռազմաճակատում։ Նարէվի վրայի Կամէնկա գիւղի և երկաթուղագծի միջև մենք ետ մղեցինք գերմանացիներին, իսկ Նարէվի աջ ափում, Սէրօցկից դէպի հիւսիս, աջողութեամբ վանեցինք նրանց մի քանի յարձակումները։

Վիսլայի շրջանում թշնամին շարժական կամուրջների օգնութեամբ մի քանի տեղ Բոգոմկա գետն անցրեց իր առաջապահ զօրամասերին և փորձում է կամուրջներ գցել։ Մեր զօրքերը յարձակումներ են գործում գետն անցած թշնամու վրա։

Մեր ծանր թնդանօթները ջարդեցին թշնամու կամուրջներից մէկը Կօզէլնիցա գիւղի մօտ։

Վիսլայի և Բուգի միջև յուլիսի 16-ին թշնամին խոշոր ույժերով յարձակումներ էր գործում Վէպրժ գետի երկու կողմով։

Խմէլ-Պիսկի ռազմավայրում թշնամին վանվեց խոշոր կորուստներով, բայց Վէպրժի ձախ ափի երկարութեամբ, յամառ կռւից յետոյ, նրա մի դիվիզիային աջողվեց ռազմավայրում առաջանալ և ձեռք ձգել Տրաւնիկի գիւղը, իսկ յետոյ յիշեալ կէտից վերև անցնել Վէպրժի աջ ափը։

Վէպրժի և Բուգի միջև թշնամու բոլոր յամառ յարձակումները յուլիսի 16-ին մենք վանեցինք։ Բուգի վրա, Սօկալ քաղաքի շրջանում, մենք վանեցինք թշնամուն խրամատների երկու գծից և ձեռք ձգեցինք մօտ 1000 գերի 4 գնդացիրով։

Կամէնկի մօտ վանվեց աւստրիացիների յարձակումը։

ՖՐԱՆՍ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ԱՆԳԼՕ-ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

17 յուլիսի

ՊԱՐԻԶ. — Պաշտօնական հաղորդագրութիւն.

Արտուայում գիշերվայ ընթացքում տեղի էր ունենում սովորական հրացանաձգութիւն: Սուշէի մօտ կռիւ է ձեռքի ռումբերով: Արգօններում ականային կռիւ է Բագատէլի և Պուրտշօսէի մօտ: Վօգէզներում մենք մեր գրաւած դիրքի մէջ գտանք գերմանացու 200 դիակ, 2 գնդակացիր, 200 հրացան և մեծ թւով ռազմամթերք: Բարենկօպֆի մօտ գերմանացիներից ընկան աւելի քան 400 մարդ:

Ծովի մօտից մինչև Վօգէզները օրը բաւական հանգիստ անցաւ: Միայն Սուշէի մօտ, Արրասի շուրջ, Սուասոնի մօտ, Արգօններում և Մարիա-Թերէզա բերդի մօտ ուժեղ թնդանօթաձգութիւն է: Բանդէսապտից ոչ հեռու Լօնուա գիւղի հարաւ-արևմտեան մասում, մենք ձեռք ձգեցինք նոր տներ: Գերմանացիների կատաղի հակայարձակումը վանվեց:

ԼՕՆԴՕՆ.—Ֆէլդմարշալ Ֆրենչը տեղեկացնում է. «Երկու կողմից շարունակվում է ականային կռիւ ուժեղ թնդանօթաձգութեան պաշտպանութեամբ: Բրիտանական աէրօպլանները վայր իջեցրին գերմանական մի աէրօպլան Ցիլլէբեկէի մօտ»:

ԱՒՍՏՐՕ-ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

17 յուլիսի

ՀՌՈՄ.—Գլխաւոր բանակը յայտնում է. «Մեր առաջխաղացումը Կօրդևօլէ հովտում մեզ հնարաւորութիւն տուեց առաջանալ և գրաւել մի լեռնանցք: Պադօլա հովտում թշնամին առաջանում էր դէպի Ուրշ, բայց վանվեց, թողնելով մի քանի գերի: Կարնիայում մեր թնդանօթների գործողութիւնները թշնամու ամրութիւնների դէմ շարունակվում են: Կարսօյում թշնամին երէկ առաւօտ մեծ ույժերով ու ուժեղ թնդանօթաձգութեամբ փորձում էր նորից գրաւել իր կորցրած դիրքերը. սակայն, շնորհիւ մեր զօրքերի եռանդին ու արիութեան, թշնամին ստիպված էր նահանջել, կրելով շատ լուրջ կորուստներ: Մեր առաջխաղացումը դանդաղ շարունակվում է: Յուլիսի 14-ին և 15-ին մենք գերել ենք 1485 զինուոր և 27 օֆիցեր»:

ԾՈՎԻ ՎՐԱ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

17 յուլիսի

ԿՕՊԷՆՀԱԳԷՆ.—Չորեքշաբթի օրը, ցերեկը 5-ին, ըստ երևոյթին անգլիական մի սուզանաւ ջրասուզել է գերմանական «Սենատօր ֆօն Բերէնբէրգ» նաւը Խօրնսէյ լողացող փարոսի մօտ: Խեղդվել են 3 հոգի. 24 հոգի ազատվել են փարոսում:

ԳՐԻՄՍԲԻ.—«Ջովէյ» նաւը ջրասուզվել է գերմանական սուզանաւից Հիւսիսային ծովում: Ենթադրում են, որ խեղդվել են նաւաստիներից 9 հոգի:

ՀԱՄԱԵՒՐՕՊԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

17 յուլիսի

ՊԱՐԻԶ.—Առևտրական դատարանը գտաւ, որ ֆրանսիացի փաստաբաններն իրաւունք չունեն պաշտպանել գերմանահպատակների շահերը առևտրական դատարաններում:

ՍՏՕԿՀՕԼՄ.—Բերլինից հաղորդում են. «Լրագիրները հերքում են Շվէյցարիայից բղխող այն տեղեկութիւնները, թէ շուտով խորհրդակցութեան են գումարվելու Շվէյցարիայում գերմանացի և ֆրանսիացի սօցիալիստները»:

ՄՕՍԿՎԱ.—Նահանգապետը հրատարակեց պարտադիր որոշում, որի ույժով Մօսկվայում մնացող բոլոր օտարահպատակները (թշնամի երկրների), առանց սեռի և հասակի խտրութեան, պարտաւոր են մինչև յուլիսի 20-ը տեղեկութիւններ տալ իրանց մասին և մինչև օգոստոսի 1-ը աւստրիացիք և գերմանացիք պէտք է մեկնեն արտասահման կամ այն տեղերը, ուր նրանց ընտանիքներն են գտնվում, իսկ թիւրքահպատակները՝ Ռեազանի նահանգը: Այս կանոնները չեն տարածվում կաւոզ մեծ պետութիւնների սլաւոն հպատակների և թիւրքահպատակ քրիստոնեաների վրա: Այս որոշումը խախտողները պատժվելու են 6 ամիս բանտով:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

◆ «Пр. Вѣстникъ»-ը գրում է. «Մեր դրութիւնը պատերազմի ներկայ ընթացքում բաւականին նման է այն դրութեան, ինչպիսին էր հայրենական պատերազմում: Հնարաւոր է ընդունել, որ մենք գտնվում ենք այն ակտիվ գործողութիւնների նախօրեակին, որ կարող են պահանջել մեզանից զօրաշարժումները անգամ Վիսլայի զօրագիծը մի քանի պատերազմական կամ քաղաքական նշանակութիւն ունեցող կէտերով ժամանակաւորապէս թողնելու գնով: Այդպիսի դէպքում Վարշավան յանձնելը, երբ մեր զօրքերը ետ կը քաշվեն Վիսլայի այս կողմը, կը դնէ մեր զօրքերին անհամեմատ նպաստաւոր դրութեան մէջ, որին մեզ պարտաւորում է պատերազմի բովանդակ կացութիւնը և նրա հիմնական խնդիրները, որոնք կը յանգեն ուսս և դաշնակից զօրքերի վճռական յաղթութեան»:

◆ «Рѣчь»-ի ասելով, զինւորական մասնագէտները մատնանշում են, որ մեքենական միջոցներով գերազանցող թշնամու դէմ կռւելու համար հարկ է դիմել այլ միջոցի. վարպետօրէն զօրաշարժումներ կատարելով, մենք կարող ենք հակառակորդին լիակատար քայքայման հասցնել: Նախատեսվում է Վիսլայի զօրագիծը թողնել և բռնել նոր զօրագիծ՝ Կօվնօ-Նէման-Բրեստ-Լիտովսկ: Պէտք է հաւատացած լինենք, որ մեր առաջնակարգ Նովօգէօրգիէվսկ, Իվանգորոդ և Սօսվէց բերդերը կը կատարեն իրանց պարտականութիւնը, թէկուզ Վիսլայի զօրագիծը թողնելուց յետոյ: Հարկաւոր բոպէին մեր դաշնակիցները կը կատարեն իրանց պարտականութիւնը և մեզ հետ միասին կը հասցնեն պատերազմը մինչև իր վախճանին: Մեր հասարակութեան պարտաւորութիւնն է՝ պահել լիակատար հանգստութիւն:

◆ Սօֆիա են եկել 4 գերմանացի գեներալ, որպէսզի կազմակերպեն մի քանի գնդերի փոխադրութիւն և ռազմամթերքի առաքում Ռումինիայի վրայով դէպի Բուլգարիա:

◆ «Р. Сл.»-ին հեռագրում են Լօնդօնից. «Morning Post»-ը քննադատում է անգլիական ռազմագիտութիւնը, ասելով որ՝ եթէ թշնամին յարձակումներ է գործում դաշնակիցներից մէկի վրա, նա պէտք է յարձակման ենթարկվի միւս դաշնակցի կողմից. իսկ մենք, երբ գերմանացիք առաջխաղացման են ձեռնարկել Ռուսաստանի դէմ, որը կարօտ է օգնութեան, ոչինչ չենք լսում արևմուտքում կատարվող գործողութիւնների մասին. անգլիական զօրքն անգործ է»:

◆ Ամերիկեան Կարմիր Խաչը առաջարկել է եւրօպական պատերազմաբեմերում աշխատող իր սանիտարական-բժշկական խմբերին, բացի Սերբիայում և Բելգիայում աշխատողներից, վերադառնալ մինչև հոկտեմբերը Ամերիկա:

◆ Պատերազմում վտանգաւոր վիրաւորվել է յայտնի հասարակական գործիչ իշխ. Դմ. Շախովսկիի որդի Իլիան, որ կռւի էր գնացել յօժարակամ:

◆ «Р. В.»-ին հեռագրում են Լօնդօնից. «Daily News»-ի թղթակիցը տեղեկացնում է, որ մեր թշնամիները մինչև յունիսի 30-ը կորցրել էին 1,345,000 գերի, 345,000 սպանված և 3,805,000 վիրաւոր:

◆ Պուրիշկեվիչի սանիտարական գնացքը ենթարկվել է ռմբակոծութեան աւստրիացիներից:

◆ Անգլիական զօրքերը վերջերս ուղարկվում են ֆրանսիական զօրաճակատը:

◆ «Рѣчь»-ը գրում է, որ չը նայած համեմատաբար նպաստաւոր կացութեան Վարշավայի մերձ շրջաններում, զինւորական մասնագէտների յայտնած կարծիքը Վիսլայի զօրագիծը և Վարշավան թշնամուն թողնելու նպատակայարմարութեան մասին՝ մնում է իր ույժի մէջ: Մեր աշխատութիւնները Վէպրժի և Սօկալի միջև գնահատվում են:

◆ «Р. Инв.»-ը գրում է, որ Վարշավան և Վիսլայի զօրագիծը յանձնելով թշնամուն, մենք ժամանակ ենք վաստակում լրացնել ռազմամթերքի պաշարը: Մեր ետ քաշվելով թշնամին կը տարածի իր ույժերը և գրաւով էլ կը թուլանայ նա, մանաւանդ յետապահ զօրագնդերի կռիւներից:

◆ «Н. В.»-ն ասում է, որ մեր գլխաւոր զօրադաշտը ներկայումս կազմում է Բրէստ-Լիտովսկ-Գրօդնօ-Կօվնօ: Դրանից չը պէտք է հետեւցնել, թէ Վարշավան և Վիսլան հէնց այժմ պէտք է անցնենք թշնամուն: Կարող է կռիւը փոխվել, և թշնամին անկարող կը լինի առաջ շարժվել:

◆ Պարիզի մամուլը ապացուցանում է, որ ճապօնացիք կարող են զօրքեր ուղարկել Ռուսաստան ցամաքային ճանապարհով:

◆ Բրեսլավլի մօտ աւստրիացիք մի օրում արձակել են 24,000 ռումբ:

◆ Ռումինիայի և Գերմանիայի յարաբերութիւնները սաստիկ լարված են:

◆ Ամերիկան կէս միլիոն զօրք է պատրաստում միլիցիային օգնելու:

ԺԱՆ-ԺՈՐԷՍԻ ՄԱՀՎԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Ուղիղ մի տարի առաջ, 1914 թ. յուլիսի 19-ի չարագուժ օրը, հեռագրական գործակալութիւնը գուժեց աշխարհին երկու ցնցող տեղեկութիւններ. Պետրօգրադից հաղորդված էր Գերմանիայի պատերազմ յայտարարելու փաստը, իսկ Պարիզից հեռագրված էր Ժան-Ժորէսի սպանութեան մասին:

Երկուսն էլ սարսափելի դէպքեր էին և երկուսն էլ, կարծես, մի ինչ-որ ներքին գաղտնիքով շաղկապված էին միմեանց հետ:

Երկուսն էլ հաւասարապէս տխուր, ճնշող բացասական փաստեր էին: Բայց որքան տրամագծօրէն հակադիր էին նրանք իրանց վերահաս նշանակութեամբ:

Ժօրէսը, իբրև պարլամենտական անկիւնաքար այժ և բանւորական ինտերնացիօնալի առաջնակարգ պարագլուխ, ներկայացնում էր իրանից համաեւրօպական խաղաղութեան գաղափարի ամենաիդէալական մարմնացումը:

Գերմանիան՝ վիլհելմեան միլիտարիստների և իմպերիալիստների պաշտօնական Գերմանիան, ընդհակառակը, ներկայացնում էր սպառազէն Եւրօպայի անեղածոյն հնոցը, եւրօպական ժողովուրդների տենչացած խաղաղութեան մշտական սպառնալիքը:

Նշանակում է՝ Ժօրէսի մահով գերեզման իջաւ նաև համաեւրօպական խաղաղութեան իդէան, իսկ Գերմանիայի մարտակոչով՝ ծնունդ առաւ խաղաղութեան անեղաղէմ գերեզմանափորը՝ ողջ Եւրօպան կործանող ու լափող պատերազմական հրդեհը:

Դէպքերի իմաստի այդ ծայրայեղ հակադրութեան շնորհիւ է, որ կուլտուրական մարդկութիւնը խոր ցաւ ու վիշտ զգալով ֆրանսիացի մեծ զաւակի, դեմօկրատիայի մեծ քարեկամի և առաջնորդի, խաղաղութեան մեծ քարոզչի կորուստի պատճառով, միաժամանակ թունաւոր ատելութեան շիթեր արձակեց դէպի գերմանական մեծ խռովարկուն, դէպի արեան ու երկաթէ ըէժիմի մահաշունչ արքան, որին պատերազմից առաջ միջազգային պացիֆիզմը ինչ-որ խենթ մոլորութեամբ հռչակել էր «Խաղաղութեան ասպետ», իսկ պատերազմը բռնկվելուց յետոյ՝ նոյն Վիլհէլմ արքան ստացաւ խաղաղասէրների միջազգային պարագլխից «եւրօպական ժողովուրդների պօգրօմշչիկ» տիտղոսը:

Ժօրէսը չքացաւ ասպարէզից մի այնպիսի պատմական մօմենտում, երբ նա թէ իր հայրենիքի և թէ ողջ ինտերնացիօնալի համար ամենապիտանի մարդը կարող էր լինել տիրող ճգնաժամի տեսակէտից: Ձենք ասում, որ նրա կուսակցութիւնը արել է պատերազմի օրերին այնպիսի տակտիքական սխալներ, որոնց դէմ կը բողոքէին գերեզման իջած մեծ մարդիկը: Ամենևին: Եթէ անհաշտ անտի-մինիստրական Ժիւլ Գեդը հակասօցիալիստական չը գտաւ իր միւս ընկերների (Սեմբայի և Թօմայի) հետ միասին տեղ գրաւելու մինիստրական բազկաթոռների վրա՝ խորապէս գիտակցելով վերահաս մօմենտի ամբողջ ծանրութիւնը, ապա կասկածից դուրս է, որ վաղեմի այսպէս անուանված՝ «մինիստրական սօցիալիզմի» հիմնադիրը առաջինը կընդունէր պատերազմական շրջանի մինիստրական պաշտօնը: Ժօրէսի համար չափազանց թանգ էին ֆրանսիական հանրապետութեան շահերը, որպէսզի նա անտարբեր լինէր դէպի գերմանական երկիրներից մահ սպառնացող միապետական ըէակցիայի արշաւանքները: Ժօրէսը աւելի, քան որևէ հանրապետական և սօցիալիստ, պաշտպանել է հանրապետական սիստեմը կղերա-միապետական տոնձգութիւնների դէմ և զարկ տուել այդ սիստեմի ռամկավարացման հոսանքին: Մեր ասելիքը միայն այն է, որ Ժօրէսը մենմենակ, իր կենդանի խօսքով ու գրչով, իր ակտիվ մանկակցութեամբ, իր ունեցած խոշոր ազդեցութեամբ քաղաքական կեանքում և հիմնաւոր ներշնչումներով մասսաների մէջ՝ շատ աւելի մեծ նշանակութիւն կունենար ներկայ կրիտիկական բոպէներին, քան նրա երեք ընկերները (Գէդ, Սեմբա, Թօմա) միասին վերցրած:

Իսկ ինտերնացիօ՞նալը, որ իր երկու անփոխարինելի պարագլուխները — Բէբէլն ու Ժօրէսը — կորցնելուց յետոյ որբացաւ կատարելապէս և մի ամբողջ տարի շարունակ ամենամեծ, ճակատագրական փորձաքարի ենթարկվեց:

Պայքարի բովից ամրացված փորձառութեամբ ու ցած ու եփված անձնուէր զօրծինների մեծ կարիք պիտի զգայ ինտերնացիօնալը դեռ յետոյ, երբ համաեւրօպական ողբերգութիւնից յետոյ սկսվի նոր արժէքների վերագնահատումների և օրգանական յամառ աշխատանքի շրջանը:

Ժօրէսն այն մարդն էր, որ ամենամեծ չափերով հասանելութիւն ունէր՝ գալիք օրերի մեծ պահանջների, բաւարարութիւն տալու համար:

Եւ այդ մարդը, այդ առաջին կարգի trebunus plebis-ը չը կայ այսօր մեր մէջ:

29 տարեկան մի երիտասարդ՝ Րաուլ Վիլլէն անունով՝ բժաւորեց իր խիղճն ու հոգին մարդասպանի անարգ անունով՝ ընտրելով իր զոհ՝ ամէն Ժօրէսի նման մի մարդու:

Թող դատապարտութեան արժանի լինեն բոլոր կարգի տիրօրները, ընդունում ենք: Բայց մի սպանութիւն, որ ընդմիշտ գերեզման է իջեցնում ոչ միայն ֆիզիքական եւր սովորական մահկանացուի, այլև հոգեւոր-մտաւոր մի հսկայ տիտանի, տենչանքների եւ իդէալների մի վսեմ ծրագրի, մի վիթխարի կուլտուրական շարժման կենդանի մարմնացում, այդպիսի դէպքում չը գիտես թէ ինչպէս և ինչ խօսքերով բնորոշես սպանութեան ակտը և իրան՝ ստորահոգի ոճրագործին:

Թող մահվանդ տարեդարձի առիթով մի անգամ ևս հանգիստ մաղթենք աճիւնիդ, մեծ ուսուցիչ: Դու վաղաժամ իջար պայքարի դաշտից, երբ քո ամենամեծ կարիքն էր զգացվում:

B. Lucifer

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետ. Հեռ. Գործ.)

17 յուլիսի

ՊԵՏՐՕԳՐԱԴ.—Համաձայն «Торг.-Промыш. Газета»-ի տեղեկութիւնների, բոլոր Եւրօպական Ռուսաստանում առ 15-ն յուլիսի ճանաչվում են ընդհանուր սամամբ միջակից բարձր:

Ի նկատի ունենալով որ զինւորական ծառայութեան են կոչվելու 1896 թւին ծնված երիտասարդները, ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրը առաջարկեց ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուներին կարգադրել՝ 1) որպէս զի համալսարաններն ընդունվեն սահմանված պահանջներին բաւարարութիւն տուող երիտ-սարդները՝ տալով 1896 թ. ծնվածներին վկայականներ զինւորական կառավարչին ներկայացնելու համար, 2) որպէսզի կատարվեն հենց այժմ ամեն տեսակ լրացուցիչ քննութիւններ հա-

---

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԴԱՐՁԻՐ...

Երբ մայիսեան անուշ բուրմունք շոյէ
դէմքդ, իմ անգին,
Ծնօրքների վառ աշխարհում կեանքը
դրախտ քեզ թւայ,
Ու ճաճանչներ վառ արեգի քո կուսական
սիրտ-հոգին
Գգվեն, շոյեն ու երկինքը պարզ և պայ-
ծառ քեզ ժպտայ.
Դիւրաբորբոք վայելչութեան գրկում
հանգչիս սիրահար,
Ու... քեզ օտար թւան կեանքի վիշտ ու
թախիծ դժնդակ,
Օ՛, չը դառնաս այն ժամանակ... Դու օ-
տար ես ինձ համար,
Վայելչութեան ծարաւի ես... Անցի՛ր ճամ-
բադ միայնակ:
Բայց, երբ կեանքի խուլ պատկերը
հայարտօրէն քեզ նայէ,
Ու վարդ կեանքիդ վերջալոյսը օրպէս
ծաղիկ թառամէ,
Ու կեանք-ծովում լուղորդի պէս այժմ
սպառի, նուաղի,
Չար ու ըմբոստ մարդկանց բերած վիշտը
հոգիդ տոչորի,
Ու՛ դալկացած երազների ամայութեան
ունկնդիր՝
Տեսնես ինչպէս քեզ խաբել է կեանքը
դաժան, դաւաճան,
Ու հասկանաս, որ այս կեանքը դառն է
ու բիրտ, ծանրակիր,
Նա մանկական վառ հէքիաթ չէ և ոչ
դրախտ եդեմեան,
Ու՛ արցունքը աչքիդ, մենակ, յոգնած,
տկար ու նուաղ,
Հոգիդ վհատ, կրծքումդ կռիւ, փոթորիկ-
ներ մրրկած,
Դարձի՛ր ինձ մօտ, եկ, իմ արև, իմ բաղդ,
իմ կեանք, իմ երազ,
Որպէս գարնան արշալոյսի՝ քեզ կը սպա-
սեմ գրկաբաց:

Լևոն Գրիգորեան

ՀՐԱԺԵՇՏ

Միայն քեզ այժմ թողնում եմ տրտում
Եւ բացի քեզնից չունեմ աշխարհում
Ոչ ոք մտերիմ, ոչինչ հարազատ.
Ինձ համար մէկ է՝ կեանք թէ անապատ...
Այս ճամբան, գիտեմ, ձգվում է անձայն
Իմ սև անկումի անդունդի եզրով,
Եւ կորչելու է մի օր յաւիտեան
Իմ կեանքի յոյսը քնքուշ, հոգեթով...
Փոյթ չէ, սիրելի, ոչինչ չեմ կորցնի
Բացի քեզանից ես այս աշխարհում...
Աշխարհն ինձ համար էլ կայան չունի,
Կեանքս անկայան թող հանգչի տրտում...

Գ. Ա.

ԵՐԿԻՆՔՆ ՈՒ ԵՐԿԻՐԸ

(սամոյեդական հէքիաթ)

(Կ. Բալմօնտի)

Մարդս ամեն ժամանակ ցանկանում է աւելին, քան որ ունի: Եւ նա մշտապէս ցանկանում է գնալ հեռու, օրէ տեղ: Այդ նրանից է, որ նրա հայրն է երկինքը: Երկինքը—Թանգին:

Բայց թէկուզ նա ձգտում է հեռուն, սակայն դժուարանում է հեռանալ իր սովորական տեղից:

Սրտով նեղվում է, հեռանում է, բայց տները կարծէք մեխված լինեն: Մտածում է, ախ է քաշում, կարօտում է և այնպէս մնում է իր նախկին տեղում: Այդ նրանից է, որ նրա մայրն է երկիրը:

Երկիրը—Պաապա-Տուանուկուն:

Թէ որքան ժամանակ երկինքն ու երկիրը գրկախառնված, միասին էին, անբաժան, այդ ինքը ամենագէտ Տօխունկան էլ չէ ասի, ամենախմաստուն կախարդն անգամ չի պատմի, թէկուզ նա օր ու գիշեր կախարդէր կրակների և խոտերի վրա: Ժամանակը անցնում էր, բայց ինչպէս որ Թանգին գրկախառնվել էր Պաապայի հետ, ինչպէս երկինքը միախառնվել էր երկրի հետ, այնպէս էլ նրանք մնում էին ամուր հպված իրարու, և չը կար ոչ զօր, ոչ գիշեր, այլ կար միայն խաւար: Նրանց սիրուց զաւակներ էին ծնվում: Զանազան էակներ էին առաջանում: Երկու ոտքերով ու ձեռքերով. երկու ոտքերով և թևերով. չորս ոտքերով. միւսները բոլորովին անոտ. կային և հարիւրոտանիներ:

Բայց բոլոր գոյակները, որոնք ծնվում էին, շատ էին սրտնեղում և կարօտում, որովհետև ամենուրեք խաւար էր, և ոչինչ տեսանելի չէր: Երկինքն ու երկիրը այնպէս սերտ միացած էին, որ ծածկել էին ամեն ինչ. և ոչ ոք ոչինչ չէր տեսնում: Սեղմվում էին զանազան գոյակներ, գրկախառնվում, բայց և իրար համբուրելիս իրար երբեք չէին տեսնում:

Այսպէս անցաւ երկար ժամանակ, և բազմաթիվ էակները միասին խորհուրդ անել:

— Ի՞նչ անենք երկինքին ու երկրին,—ասում էին նրանք:—Եթէ նրանք այսպէս մշտապէս գրկախառնված մնան, մենք երբեք իրար երբեք չենք տեսնի:

— Պէտք է պատռոտել նրանց, բաժանել մէկ մէկուց: Աւելին լաւ է սպանենք:

Այսպէս էր ասում Տումատա-Ուէնգան, ամենակատաղին երկնքի ու երկրի զաւակներից և ամենաառաջինը:

— Լաւ, եկէք սպանենք,—այսպէս ասաց նա:

Այն ժամանակ խօսեց Տանէ-Մագուտան, անտառների և անտառաբնակների աստուածը:

— Ոչ,—ասաց նա:—Աւելի լաւ է, եկէք իրարուց բաժանենք: Թող երկինքը մեզանից հեռու, բարձր լինի: Իսկ երկիրը թող այստեղ, մեր ոտների տակ լինի: Այն ժամանակ լոյսը կանցնի նրանց միջից և մեզ լոյս կը լինի: Թող երկինքը օտար լինի մեզ համար, իսկ երկիրը մեր հարազատը: Չէ՞ որ նրան Պաապա-Տուանուկու են կոչում՝ մայր-երկիր, մեզ սնուցանողը:

Հինգ եղբայրներ համաձայնվեցին. միայն փոքրն էր յամառում, Տաուխիրի-Մատէան՝ քամիների և փոթորիկների աստուածը: Նա վախենում էր, թէ իր թագաւորութիւնը կը կործանվի, և ցաւում էր իր ծնողների վրա, որ ուզում էին իրարուց բաժանել:

Հինգը համաձայնեցին, իսկ մէկը՝ ոչ:

Այդ պատճառով էլ մեր հին լեզուի մէջ ծագեց «անհամաձայնութիւն» բառը:

Եւ ահա եղբայրները սկսեցին իրագործել իրանց որոշումը:

Առաջինը սկսեց Րօնգօ-Մատանէն, այն, որ բուսցնում է համեղ գետնախնձորը և ուրիշ արմտիքներ: Նա մօտեցաւ Րանգիին և Պաապային, հրեց, հրեց. նրանք նոյն իսկ չը նկատեցին այդ: Ինչպէս որ կային, այնպէս էլ մնացին: Եւ լոյս չեղաւ:

Նրան հետևեց Տանգարօան՝ ծով-ովկիանի աստուածը, ձկների, օձերի աստուածը: Մտաւ Րանգուի և Պաապայի միջև: Նրանք բոպէապէս ցնցվեցին, և մի ինչ-որ բան կարծէք թէ փայլեց. բայց ո՛չ, երկինքն ու երկիրը միասին էին: Եւ լոյս չեղաւ:

Գնաց այնուհետև պտուղների աստուածը, բայց ոչինչ չը կարողացաւ անել:

Պուէ եղաւ իր տեղից և սլացաւ Տումատա-Ուէնգան: Նա յարձակվեց իր ծնողների վրա կատաղաբար. բոպէապէս ճեղքեց կայծակը. բոպէապէս բոլորեքեան տեսան իրանց խաւարում կարծէք շուռ եկած: Բայց նա ևս չը կարողացաւ բաժանել երկինքը երկրից: Ինչպէս որ մի անգամ սերտ կըպել միացած էին, այնպէս էլ կցած էին: Եւ լոյս չեղաւ:

Այն ժամանակ հանդարտ բարձրացաւ անտառների և անտառաբնակների աստուածը՝ Տանէ-Մագուտան: Սկսեց կռւել իր ծնողների հետ: Ջոկեց իր ձեռներն ու տները: Լարեց ույժերը, ծառացաւ, յամառեց: Բայց ի զուր. նա չէր կարողանում բաժանել երկինքը երկրից: Եւ լոյս չեղաւ:

Բայց Տանէ-Մագուտան եղբայրների մէջ ամենայամառն էր: Նա այն ժամանակ յարձակվեց երկրի վրա: Նա գլուխը տուեց նրա կլծքին և հրեց ու մտաւ երկրի մէջ: Ոտներով ու ձեռներով հրեց երկինքը: Եւ լոյսը թափանցեց: Ծառերը շնչացին: Երկինքն ու երկիրը կանչում էին. «Մեզ մի սպանէք: Մի բաժանէք: Ո՞ւմ դէմ էք դուրս եկել. ձեր ծնողների»:

Բայց Տանէ-Մագուտան ականջ չէր դնում: Նա աւելի և աւելի խորն էր գնում և աւելի ու աւելի էր բարձր վանում երկինքին: Ծառերը աղմկում էին, և լոյսը փայլում էր: Երկիրը ընկած էր վիրաւոր: Երկինքը այժմ բարձր էր երկրի վրա, բաժանված:

Հազիւ էր երկինքը բաժանվել երկրից, երբ և՛ աստուածները, և՛ մարդիկ, և՛ գազանները, և բոլոր էակները տեսան իրանց և մէկ-մէկու: Ինչ որ փակված էր երկնքի ու երկրի մէջ, այժմ պարզ երևում էր, և ձայներ էին հնչվում մէկից դէպի միւսը:

Բայց Տաուխիրի-Մատէն՝ փոթորիկի աստուածը՝ կատաղեց իր եղբայրների վրա, որ նրանք բաժանեցին մեծ ծնողներին: Նա ուզում էր, որ նրանք յաւէտ միասին լինէին. և կատաղի ոխով սկսեց պայքար տալ երկնքի ու երկրի մէջ: Նա թռաւ բարձր դէպի կորացած երկինքը, թագնվեց երկու ամպերի արանքում և միշտ փսփսում էր Րանգուի ականջին, թէ պէտք է պատժել ըմբոստներին: Երկինքը լսում էր, և նրա մէջ ծնվում էին մտքեր, այդ մտքերը անցնում էին Տաուխիրի-Մատէայի սիրտը, և ծանրացած փոթորիկը ընկնում էր երկրի վրա կարկտով և հեղեղով:

Տաուխիրի-Մատէան զաւակներ ծնեց և ուղարկեց երեք իր կարապետներ. մէկին՝ հիւսիս, միւսին՝ հարաւ, և էլի արևելք և արևմուտք:

Նա ծնեց դարձեալ զաւակներ: Դրանք քամիներն ու փոթորիկներն էին. դրանք սաստանի քամիներն ու մթին ամպերն էին: Խիտ ամպեր, մեծ ամպեր, թանձր ամպեր, մութ ամպեր, հրեղէն ամպեր, փոթորկոտ ամպեր, սառցակոյտեր, կայծակ ու որոտ:

մալսատրաններն ընդունվելու համար, պայմանով միայն՝ որ այդ քննութիւններն աւարտվելու են անպայման մինչև օգոստոսի 5-ը, 3) որպէս զի աւարտական քննութեան ենթարկվեն 1896 թ. ծնված բոլոր այն երիտասարդները, որոնց թոյլատրված է քննութիւն տալ աշնանը իբրև էկստէրններ, 4) որպէսզի տրվեն 1896 թ. ծնված բոլոր երիտասարդներին, որոնք իրանց քննութիւնների մի մասը տալու են աշնանը, վկայականներ՝ նրանց կրթական հաստատութիւններում թողնելու մասին։

«Օրէնքների ժողովածուի» մէջ հրատարակված է Բարձրագոյնս հաստատված որոշումը՝ ակցիզ նշանակելու բոլոր տեսակի գինիների վրա։ Ակցիզի ենթարկվելու են ինչպէս պետութեան ներսում պատրաստված, այնպէս և արտասահմանից ներմուծվող գինիները. վերջիններից առնվում է մաքս սահմանված կարգով։ Ներկայ որոշումը երբ կամ ինչ կարգով ու պայմաններով գործադրվելու իրաւունքը տրվում է ֆինանսների մինիստրին, որ իր հերթին համաձայնութեան է գալու երկրագործութեան գլխաւոր կառավարչի հետ։

ՕԴԵՍՍԱ.—Կայացաւ Հարաւային Ռուսաստանի արտահանողների, քաղաքների, զեմստվօների, բանկերի և առևտրա-արդիւնաբերական կազմակերպութիւնների ներկայացուցիչների բազմամարդ խորհրդակցութիւնը՝ արտահանութիւնը կենտրոնացնելու հարցի առիթով, ի նկատի ունենալով Դարդանէլի առաջիկայ բացումը։ Պարզվեց, որ առատ բերքը հնարաւորութիւն կը տայ ոչ միայն հոգալ զօրքի և ազգաբնակութեան հացի պահանջը, այլև կը մնայ արտահանելու համար։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՑՈՒՑԱԿ

Ծալքայի նուիրատուների
(Օգնութ հայ փախստականների)
(Տես «Մշակ» № 145)

Գ. Ա. Մելքոնեան՝ 4 ր., Ա. Յարութիւնեան, Գ. Տէր Մելքիսեդեկեան և Ս. Թամամեան 3-ական ր., Մ. Ազնաւուրեան, Գ. Ղարիբեան, Ի. Զաքարեան, Մ. Մանուկեան, Ա. Սարիբէգեան և Թ. Խըմիրեան 2-ական ր., Գ. Կենճեան, Ա. Կարապետեան, Գէորգ Կենճեան, Գ. Յարութիւնեան, Յ. Տուրփայեան, Ն. Մաղլումեան, Վ. Դանիէլեան, Յ. Մէհճանեան, Կ. Պետրոսեան, Գ. Գաբոյեան, Ե. Զուքելեքեան, Ղ. Մանուկեան, Խ. Աբգարեան, Գ. Թաթոսեան, Յ. Գրիգորեան, Ա. Բահարեան, Յ. Համբարձումեան, Ծ. Յովհաննիսեան, Յ. Ղվոնեան, Յ. Սարգսեան, Օ. Աֆանասեան, Մ. Խաչատրեան, Ս. Մարկոսեան, Յ. Աբրահամեան և Մ. Օթարեան՝ 1-ական րուբլի, Ս. Չէյթինճեան, Յ. Գրիգորեան, Ս. Մոսինեան, Գ. Գրիգորեան, Մ. Հըլղաթեան և Պ. Յարութիւնեան՝ 50-ական կոպէկ, Ն. Բակարեան 30 կոպ., Հ. Չէյթինճեան՝ 20 կ.։ Ընդամենը 53 ր. 50 կ.։

ԹՈՅՆԸ ԿՈՒՏԱԿՎՈՒՄ Է

Կիլիկիան այլևս գոյութիւն չունի իբրև հայրենակ երկիր։

Հայաստանն ամայանում է։

Թիւրքիան սկսել է գործադրել իր դժոխային ծրագիրը՝ բնաջինջ անել հայ ազգը։

Հայ տղամարդկանց նա քշում է Ասիայի խորքերը և ճանապարհին կոտորում նրանց։

Հայ կանանց ցրում է փաշաների հարեմները, բաժանում է օֆիցէրներին ու զինւորներին՝ եթէ երիտասարդ են, ժողովում է եկեղեցիների մէջ և այրում կենդանի-կենդանի, եթէ ծեր են։

Սրանք են վերջին լրագրական տեղեկութիւնները ամենաստոյգ աղբիւրներից։

Ռուսահայ ժողովուրդն անասելի սգի մէջ է։ Երբէք հայի խշուառութիւնն այդ աստիճանին չի հասել։ Երբէք, նոյնիսկ Լէնգ-Թէյմուրների և Շահ-Աբբասների օրերում։

Արդ, ինչ են անում ազգերը նման դրութեան մէջ, եթէ նրանց մէջ մեռած չէ պատւի և ինքնասիրութեան զգացումը։

Անում են այն, ինչ որ կարող են անել և պարտաւոր են անել։ Անում են այն, ինչ որ մեր աչքերի առջև անում են մեզանից ոչ մեծ ազգերը՝ սերբերը, չեռնոգորցիները, բէլգիացիները։ Լարում են իրանց բոլոր բարոյական ու նիւթական ոյժերը և զոհաբերում ամեն ինչ, որ ունեն։ Որպէս զի՝ եթէ չը կարողանան իրանց փրկել, գոնէ մեռնեն պատւով։ Որպէս զի համամարդկային պատմութեան մէջ չը թողնեն արատաւոր հետք։

Հայը սովորեց զոհաբերել իր կեանքը պատւի համար, բայց չը սովորեց զոհել իր դրամը պատւի համար։

Ահա որտեղ է մեր ամենամեծ թշուառութիւնը, մեր ամենախոշոր արատը բարոյական։

Դուք կասէք, որ արատը մեզ վրա գցողը մի բուռը մարդիկ են, որոնց ձեռքումն է, դժբաղդաբար, կենտրոնացած ազգի նիւթական ոյժը։ Այո, բայց չէ որ այդ մարդիկ մեր արիւնից ու մեր մարմնից են բաղկացած։ Չէ որ նրանք պատիւ ունեն հայ անունը կրելու։

Եւ ահա օտարները կատարեալ իրաւունք ունեն մեզ ասելու այն, ինչ որ ասում են ամեն օր և ամենուրեք.

— Հայը ազգային պատասխանատւութիւն չունի։

Ես, ի հարկէ, այնքան միամիտ չեմ, որ երևակայեմ, թէ իմ խօսքը կարող է կակղեցնել հայ միլլիօնատէրերի ժայռացած սրտերը կամ շարժել նրանց քարացած մտքերի ուղղութիւնը։ Եթէ մայրաքաղաքում ապրող, ռուս հասարակութեան լաւագոյն ներկայացուցիչների մթնոլորտում շնչելու պատիւն ունեցող ու արտասահմանեան կրթութիւն ունեցող և խելօք համարված մի հայ միլլիօնատէր չի ամաչում իր թշուառ հայրենիքի երեսին շպրտել իր կարողութեան հազիւ 1000-րդ մասը ազգի այս անօրինակ թշուառութեան օրերում, այն էլ ամենայն շալւնակ լրագիրների էջերում գովվելուց ու փառաբանվելուց յետոյ, եթէ Թիֆլիսի առաջնակարգ փողոցում պալատներ կառուցանող մի ուրիշ միլլիօնատէր հայ կամաւորների արիւնը գնահատում է իր կարողութեան դարձեալ հազարերորդականով և թէ մէկն ու թէ միւսը չեն ամաչում այնուհետև երևալ օտարներին, եթէ չեն զգում նրանց ծաղրը, արհամարհանքն ու զզւանքը, հապա ինչ ազդեցութիւն կարող է ունենալ իմ գրիչն այդպիսիների վրա։

Բայց ես մի նպատակ ունեմ՝ գրգռել հայ հասարակութեան ընտիր մասի խիղճն այդ տեսակ ֆենոմէնների դէմ։

Թող չը կարծեն այդպիսի մարդիկ, որ իրանց առասպելական քարասրտութեան մէջ կարող են ապրել հանգիստ ու ապահով։ Ոչ. կայ մի անեղ դատաւոր, որ չարաչար կը պատժէ նրանց ապագայում, եթէ այժմ իսկ չը շտապեն խելքի գալ։ Եւ հէնց այն սոսկալի թոյնն է, որ օր-օրի վրա կուտակվում է զգայուն սրտերի մէջ։

Շիրվանզադէ

ԵՐԿՐԻ ՁԱՅՆԸ

Այսօր, յուլիսի 19-ին, պատերազմի տարեդարձի օրը, նշանակված է մեր օրէնսդրական պալատների նստաշրջանի բացումը։

Ամբողջ Ռուսաստանի հայեացքը ուղղված է այսօր դէպի Տավրիկեան պալատը, դէպի Պետական Դումա, որը մեծ դեր ունի կատարելու Ռուսաստանի այս ծանր, պատմական օրերում։ Երկիրը անհամբեր սպասում է իր ներկայացուցիչների ձայնին, որը լսելի կը դարձնի նրա կարիքներն ու ցանկութիւնները, նրա իղձերն ու սպասելիքները։

Եւ երբէք գուցէ մեր ժողովրդական ներկայացուցչութիւնից չէր պահանջվել այնպիսի հսկայական, ստեղծագործական աշխատանք, երբէք նրա առաջ դրված չէին եղել այնպիսի բարդ խնդիրներ մեր ներքին՝ պետական ու հասարակական կեանքի կազմակերպութեան գործում, ինչպէս ներկայ բացառիկ հանգամանքներում։

Արիւնահեղ պայքարի այս մի տարվայ փորձը ցոյց տուեց ամենքին, որ եթէ ռուս բանակը առաջապահ դիրքերում քաջութեան ու անվեհերութեան փայլուն ապացոյցներ է տալիս, նրա թիկունքը՝ երկրի ներսը անպատրաստ է գտնվել մեծ փորձութեանց հանդէպ։

Այս մի տարվայ փորձը պարզ ապացուցեց, որ միայն ժողովրդի ու կառավարութեան միահամուռ գործունէութեամբ, ի բարօրութիւն մայրենի երկրի, հնարաւոր կը լինի պատւով դուրս գալու նեղ դրութիւնից, որ կազմակերպված երկրի միահամուռ ոյժերով միայն հնարաւոր կը լինի իրականացնել ժողովրդի կամքը—յաղթել թշնամուն։

Ռուս հասարակութեան գլխաւոր և անմիջական նպատակը—զինուորական պէտքերին լիապէս բաւարարութիւն տալը, ռազմամթերքների անհրաժեշտ պաշար ունենալու խնդիրը—պահանջում է երկրի ոյժերի ծայրայեղ լարումն, նրա արդիւնաբերական կարողութեան ամբողջ ընդունակութիւնը։ Միևնոյն ժամանակ ռուս հասարակութիւնը գիտակցում է նաև, որ թշնամուն յաղթելու համար բաւական չէ միայն զինուորա տեխնիկական ոյժերի զարգացում, որ յաղթութեան համար անհրաժեշտ է նաև երկրի ընդհանուր առաջադիմութիւն, լուսաւորութիւն, գիտութիւն. անհրաժեշտ է երկրի մտաւոր կարողութեան, ստեղծագործական ընդունակութեան լայն զարգացում, տնտեսական-արդիւնաբերական և քաղաքացիական կեանքի առաջադիմութիւն. իսկ այդ ամենը սերտ կերպով կապված է երկրի ներքին քաղաքականութեան հետ։

Այս մի տարվայ փորձը պարզ ապացուցեց, որ ժողովրդական ոյժի, ժողովրդական կորովի զարգացման համար անհրաժեշտ է ժողովրդի ազատ ինքնագործունէութիւն։

Ահա ինչու այս ծանր օրերում հասարակութիւնը դարձնում է իր հայեացքը դէպի Պետական Դումա։ Մեծ ու պատասխանատու է ներկայ պատմական մոմենտում ժողովրդական ներկայացուցչութեան դերը. երկիրը նրան է նայում, նրանից է սպասում հայրենիքի վերանորոգութեան դժուարին գործը։ Նա ուզում է հաւատալ, որ օրէնսդրական պալատների և վերանորոգված կառավարութեան միահամուռ ջանքերով երկիրը կը կանգնէ այն ճանապարհի վրա, որ տանում է դէպի իրաւունքի և ազատութեան յաղթանակը։

Ս. Դանիէլ-Բէկ

ԶԳԱՑՈՒՄՆԵՐԸ ԱՐԴԵՕ՞Ք ՔԱՐԱՑԵ՞Լ ԵՆ

Ինչպէս Կովկասում, նոյնպէս և Հարաւային Ռուսաստանում Խոտորջուրից պանդխտած հայերը ամեն օր հաց են մատակարարում միլիոնաւոր ազգաբնակութեան, բայց իրանց հարազատներին առանց հացի են թողել Խոտորջուրում։ Ամեն իրիկուն, ամեն գիշեր խոտորջուրցիները խմոր են շաղում, հունցում, պատրաստում են, որ թթուն ու դրոժը կարգին հասցնեն, որպէսզի առաւօտ ժամանակին հաց մատակարարեն ազգաբնակութեան, բայց իրանց անտէր ու սոված, գաղանների ճիրանների մէջ տանջված ընտանիքի անդամների մասին հոգս չեն քաշում։ Առաւօտ արշալոյսից վաղ խոտորջուրցին կանգնում է փռան կրակի առաջ, թիակն ու ճանկկալը ձեռքին, այրվում, խորովվում ու բոցավառվում է, որպէսզի հաց հասցնէ, որպէսզի մի քանի շահի սև փող վաստակէ, իսկ սև փողի սէրը նրան այնպէս է կուրացրել, որ նա իսպառ մոռացել է թէ ծերացած ծնողներին, թէ դարաքաշ կնոջը, թէ անմեղ և թշուառ աղջիկներին ու տղաներին, որոնք օրբի նման մեծանում են Խոտորջուրի ձորերում՝ գաղանացած թիւրքի, լազի ու ճանի սրի տակ։

Չի կարելի ասել, թէ խոտորջուրցիի մտքից ու աչքից մի ժամ, նոյնիսկ մի րոպէ հեռանում են իր սիրելիները։ Նա գիշերն երազում, ցերեկը փռան կրակների առաջ խորովվելիս անվերջ մտածում է այդ զաւակներին, կնոջն ու ծնողներին բարեբաղդ վիճակի հասցնելու մասին, բայց չի սթափվում, չի անդրադառնում, թէ իր ծնողների, կնոջ ու զաւակների կեանքը լազերի, ճանիի և թիւրքացած դրացիների սոսկ կամայականութիւնից է կախված, որոնց փայլեցրած մի դաշոյնը, հրացանից, ատրճանակից արձակած մի գնդակը կարող է տասնեակներ կոտորել և թշուառների արիւնով Խոտորջուրի վտակը ներկել։

Խոտորջուրցին իր կեանքը զոհաբերած է իր ընտանիքի համար այն օրից, երբ նա պանդխտութեան մահակը ձեռքին դուրս է եկել սև փող դատելու, որ կարողանայ խալիֆի սահմանած կարմիր հարկերը վճարել գեղին սուկիներով և դաժան հարկահանին հեռացնել իր դռնից, փրկել իր մանր ու խոշորին նրա դաժան մտրակից ու եաթաղանից։ Ամբողջ կեանքը միմիայն ոսկի դատելու նպատակին ծառայեցրած փուռնջին այնպէս է շշմել ու մոլորվել, որ այսօր, երբ տարին բոլորվում է և վերջին տարվան շրջանում մի կոպէկ սև փող չի կարողացել հասցնել իր այն սիրելիներին, որոնց կեանքի, զարգանալու և ապահովվելու համար իր գլուխն է զոհ դրել, նա կարծես անզգայացել, քարացել է, բարձր է թողել իր ընտանիքը բաղդի խաղին։ Կարծես թէ նա ասում է, թէ կը կատարվի այն, ինչ որ պիտի լինի. կարծես թէ խոտորջուրցին մոռացել է իր սուրբ ուխտը՝ պահպանել ծննդավայրում թողած հարազատներին և սիրելիներին իր ամբողջ ոյժով։

Խոտորջուրցին իր մանուկ հասակից մինչև ծերանալը շարունակ տեսել է իր գանիճ հարկահաններին, մանաւանդ արիւնկզակ լազ ու ճան դրացիներին, միշտ ահաբեկ դողդողացել է սրանց եաթաղանի շարժումի տակ, անվերջ լցրել է ինչպէս թիւրք կառավարութեան անյատակ գանձարանը, այնպէս էլ դրացիների ծակ գրպանները, որ իր և իր ընտանիքի կեանքն ապահովէ, բայց այսօր կարծես քարացել է, ոչ մի կերպ չէ սթափվում, միջոցներ չէ դիմում, որպէսզի մի կերպ օգնութեան հասնի ընտանիքին և սիրելիներին, փրկէ նրանց այն պաշտելի կեանքը, որի գոյութիւնը պահպանելու համար ինքը ուխտեալ անձնազոհ մշակ էր դարձած խմորի տաշտի առաջ կանգնած օրից։

Այս անձնազոհ մշակը այնպէս է մոլորվել ու բթացել, որ կարծես թէ էլ չի զգում, թէ ինչ է կատարվում այս պատերազմի ընթացքում իր ծննդավայրում, էլ չի մտածում, թէ իր անմիջական օգնութեանն են կարօտ իր հարազատները։ Կամ երևակայում է թէ անգլիացիները, ֆրանսիացիները, իտալացիները, սերբերն ու ռուսները պիտի գնան և օգնութեան հասնեն իր ընտանիքին, իր հարազատներին, թէ սրանք պիտի պաշտպանեն թիւրքի ռումբի դէմ, թէ հաց, դեղ և հագուստ պիտի մատակարարեն։

Արդեօք խոտորջուրցիի վիճակում չէ գտնվում այսօր Կովկասի, համայն Ռուսաստանի հայութիւնը։ Նա, որ 200 տարի շարունակ բաղձել էր Ռուսաստանի արքունիքի դռները, որպէս զի սրանց ձգէ դէպի իր հայրենիքը և ազատէ պարսիկ խաների, քիւրդ բէգերի, խալիֆաթի մոլլաների, միւֆթիների և թիւրք փաշաների կամայականութիւններից, մի՞թէ քարացել է և չէ զգում, թէ այսօր օգի է բուն աշխատելու, գործելու, զոհաբերելու և զոհվելու օրն է։

Այն հայութիւնը, որ ամբողջ երկու դար տարել է, տանջվել է, չարչարվել է իր ծննդավայրը, իր հայրենիքը փրկելու տենչով, ինչու է այսօր ետ քաշվել, մոլորվել, չէ մղվում դէպի այն պայքարը, որը նրա 200 տարվան տենչերի նպատակն էր։ Այն հայութիւնը, որ իր երկու դարի ամբողջ հասոյթը դրել էր այն նպատակին, որպէս զի պահպանէ, ապահովէ և փրկէ իր հայրենիքը, այսօր ինչու է թմրել կրակի առաջ խորովված խոտորջուրցիի նման, չէ բանում իր քսակի բերանը, որպէսզի վերջին ճգնաժամին օգնի իր այն զաւակներին, որոնք մահն աչքն առած՝ մաքառում են թշնամու դէմ։

Ել ինչի էիք երկու դար տանջվում, երբ այսօր պիտի լքէիք ձեր ընտանիքին, ձեր աղջիկներին, ձեր զաւակներին, ձեր սիրելիներին, պիտի թողնէիք նրանց սոված և անօգնական։ Ել ինչի էիք ամբողջ երկու դար զոհվում, երբ այսօր փրկութեան ճրագալոյցին պիտի անտէրունչ թողնէիք ձեր հիւանդներին, վիրաւորներին, սովալլուկներին և զոհվելու գնացած կտրիճ հոգիներին։

Ի՞նչ պատահեց ձեզ, որ երկու դար ոչինչ չը խնայեցիք, իսկ այսօր երես էք շուռ տալիս։

Հսկայական անտառները ոչինչ չէին սպասում։ Թաւոտ Տանէ-Մազուտան խճճվել էր։ Ցանկարծ դուրս պրծաւ փոթորիկը։ Քամին կոտրատեց անտառակները, փոթորիկը նրանց փորում էր արմատները, իսկ կայծակը՝ այրում։

Այնուհետև իբրև կատաղի անգղ յարձակվեց օվկիանի վրա։ Նա ծեծում էր նրան իր թևերով, և փրփրած ալիքները այնպէս էին բարձրանում, որ վերև նայողը ցած կընկնէր։ Ալիքները հսկաներ դարձան, և Տանգարօան՝ օվկիանի աստուածը, վախեցած, վազում էր ծովերով, իր ետևից սպիտակ հետք թողնելով։ Ձկները նրա ահից ծովի խորը գնացին, իսկ օձերն ու միւս երկակենցաղները թփերի մէջ պահվեցին։

Փոթորիկը՝ Տաուխիրի-Մատէան այնուհետև յարձակվեց Րօնգօ-Մատանէի և Գաումիա-Տիկիտիկիի վրա։ Բայց արմտիքի և գետնախնձորի այդ աստուածները աւելի վախկոտ դուրս եկան. իսկոյն պահվեցին երկրի մէջ, և փոթորիկը ի զուր էր նրանց որոնում։

Բոլոր եղբայրները յաղթված էին։ Մնացել էր միայն մարդը՝ Տումատա-Ուէնգա։ Քամիները յարձակվեցին նրա վրա. յարձակվեց նրա վրա և փոթորիկը։ Նա իր եղբայրների մէջ անդրանիկն էր և ամենաչարը. նրան յաղթահարելու համար մեծ ոյժ էր հարկաւոր։ Թաւոտ անտառը ջարդված էր. ճիւղերն ու բները ցրիւ տուած, ծովի աստուածը փախել էր ետևից սպիտակ հետք թողնելով, արմտիքի աստուածը երկրի մէջ պահված էր։ Միայն մարդն էր, որ ամուր կանգնած էր երկրի վրա, և քամին չը կարողացաւ նրան տեղից շարժել, չը կարողացաւ նրան ընկճել փոթորիկը։

Մի քանի անգամ թռան քամիներն ու հեռացան։ Մի քանի անգամ փոթորիկը կախ ընկաւ ու թուլացաւ։ Մարդը կանգնած էր ամուր՝ մայր-երկրի վրա։ Եւ ահա հանդարտ զգաց երկինքը։ Հանդարտվեց օրտանների աստուածը։ Մթին ամպերը ցրվեցին։ Կանաչ երկրի վրա կապոյտ երկինքն էր տարածվում։

Ցաղթահարվելով փոթորկից՝ մարդը ուզեց վրէժխնդիր լինել իր եղբայրներից, որ նրանք շուտով անձնատուր եղան փոթորկին։ Նա ծառի տերևներից ցանցեր հիւսեց և անտառի թռչուններին բռնեց ու կերաւ։

Նա կանեփի ցօղուններից ձկան ցանց հիւսեց և՝ չը նայելով Տանգարօայի յուզումներին՝ բռնում էր ծովից ձկներին և ուտում։

Վախկոտ արմտիքների և կանաչ եղբայրների վրա էլ յարձակվեց. Նա ծառի ճիւղերից կողովներ էր հիւսում, արմտիքները, փորելով հողից, չորացնում էր արևի տակ և ուտում։

Բոլոր եղբայրներին կերաւ Տումատա-Ուէնգան և ուտում է նրանց որդիներին և թոռներին ու թոռան թոռներին։

Միայն մի եղբօրը չը կարողացաւ յաղթահարել. միայն փոթորիկին չը կարողացաւ ուտել։

Այն ժամանակ մարդը սովորեց հմայքներին։ Նա անտառի և անտառաբնակների համար առանձին հմայքներ ունէր, ձկների, ծովերի, լճերի և գետերի համար առանձին։ Հմայքներ ունէր արմտիքների, պտուղների համար։ Նա կախարդական խօսքեր էր յօրինում շարունակ փոթորկի համար, բայց սա թռչում և տանում էր նրանց։

Ոչ փոթորիկը մարդուն, և ոչ մարդը փոթորկին չը կարողացան յաղթահարել։

Իսկ երկինքն ու երկիրը մշտապէս բաժանվեցին իրարից, բայց միմեանց սիրում են և իրար կարօտ են քաշում։ Երբ երկինքը շատ է կարօտում, լաց է լինում, իսկ մարդիկ ասում են, որ անձրև է գալիս։

Իսկ երբ երկիրն է կարօտում, նա հառաչում է, իսկ մարդիկ ասում են, թէ մառախուղ է բարձրանում։

Միայն գիշերը, երբ ամեն ինչ միախառնվում է, երկինքը կարող է գրկախառնվել երկրի հետ, և այն ժամանակ նա ուրախութիւնից աստղազարդվում է։

Բայց գալիս է առաւօտը։ Երկինքը գունատվում է։ Աստղերը մարում են։ Պէտք է հեռանալ։

Կանգնում է երկինքը բարձր, միայնակ, սպիտակած, բաց-կապոյտ։

Երկիրը պառկած է ներքևում, և իւրաքանչիւր ցօղունի վրա կաթիլ կայ։ Մարդիկ ասում են, որ ցօղ է նստել։ Բայց դրանք արցունքներ են։

Ապա, երբ արևը վեր է բարձրանում և ծծում այդ կաթիլները, շատ քիչ բան թողնելով ցօղուններին, երկիրը զարդարվում է ծաղիկներով և անուշահոտութիւն է բուրում, որպէս զի իրանից բաժանված երկինքը նրան զարդարված տեսնի։

Փոխադր. Մ. Տարախչեան

ԱԶԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Ժողովրդական մասսաների դաստիարակութիւնը)
(Վ. Կուրբսկիի)

II

Մի գիտնական, քաղաքա-տնտեսագէտ Շէնհօֆ, բազմակողմանի կերպով մշակված իր աշխատութիւններից մէկում, խօսելով միջազգային արդիւնաբերական կռւի պայմանների մասին, գրում է.

«Մենք ամենքս շատ լաւ հասկանում ենք, որ ազգերի ռազմական ընդհարումների ժամանակ՝ յաղթութիւնը մնում է այն երկրի կողմը, որը կարողանում է պատերազմի դաշտ հանել աւելի ամրակազմ, առողջ և ուժեղ մարմնով ու հոգով և աւելի լաւ զինված զինուոր։ Ուստի բոլոր երկիրներն էլ ոչ մի զոհաբերութիւն չեն խնայում ստեղծելու, դաստիարակելու և պահելու աւելի ուժեղ ու կատարելագործված զօրք։ Նոյնն էլ համաշխարհային արդիւնաբերական շուկայի կռւի մէջ։ Այստեղ երկրի յաղթութիւնը կախված է նրանից, թէ ուժե՞ղ են արդեօք նրա բանւորները (լա՞ւ են նրանք սնվում ու կեանք վարում)։ Բաւականաչափ ազատ ժամանակ ունե՞ն նրանք, արդեօք, որպէսզի ինչպէս պէտք է հանգստանան օրվայ աշխատանքի յոգնածութիւնից և ուժասպառ չը լինեն չափազանց աշխատելուց։ Այնքա՞ն են նրանք կրթված արդեօք ու զարգացած, որպէսզի կատարելապէս կատարեն իրանց աշխատանքը։ Վերջապէս, տիրացե՞լ են, արդեօք, տեխնիկայի բոլոր նորամուծութիւններին ու բարելաւումներին, որպէսզի շղկապված ու նեղված չը լինեն արդիւնաբերութեան հնացած ձևերով։

Հարցը վերցրէք աւելի ընդարձակ չափով, վեր առէք ոչ թէ միայն բանւորներին, այլ երկրի ամբողջ ազգաբնակութիւնը, ամբողջ ժողովուրդը, և դուք կը ստանաք մի պարզ, հասարակ, բայց մեծ ճշմարտութիւն։

Եթէ նոյնիսկ պատերազմ էլ չը լինէր, ազգութիւնների մէջ, միևնոյնն է, խաղաղ կռիւ է տեղի ունենում, և այդ կռւի մէջ կուշտ ազգը, զարգացած ազգը, ազատ ազգը, իր արժէքը իմացող և իրան պաշտպանել կարողացող ազգը միշտ էլ յաղթող կը լինի. իսկ տգէտ, անշարժ, կաշկանդված, երկչոտ, թոյլ, անազատ ազգը միշտ էլ ուրիշ ազգութիւնների ետևից քարշ կը գայ, կը լինի նրանց հարկատուն, կը մնայ հլու խաղալիք նրանց ձեռքում։

Անգլիական յայտնի պարլամենտական գործիչ և միևնոյն ժամանակ անգլիական մեքենաներ պատրաստող մի մեծ գործարանի տէր Վ. Ալլէնը Անգլիայի վիճակը արդիւնաբերական տեսակէտից քննելիս ասաց.

— Արտադրութեան գլխաւոր գործիչը մարդն է։ Ուստի եթէ մեր անգլիացի բանւորները ուժեղ են, առողջ, զարգացած ու գիտեն իրանց գործը, մենք, անգլիացիներս, վախենալու պատճառ չունենք ոչ ոքի մրցութիւնից։ Եւ եթէ կայ մի բան, որ կարող է զինաթափ անել մեզ, անգլիացիներիս, մեզ հետ մրցող ազգութիւնների նկատմամբ, դա այն երկիրներում նոյնպիսի կեանքի պայմաններ և նոյնանման կարգեր ստեղծելն է, ինչպիսին կան մեզանում, Անգլիայում։ Այն ժամանակ ուրիշ երկիրների բանւորներն էլ կը դառնան ուժեղ, ձեռնարկու, եռանդոտ և այդ պատճառով էլ աւելի արտադրող։

Դարձեալ ը՞նդարձակեցէք Վ. Ալլէնի յիշած խօսքերը, վեր առէք բանւորների փոխարէն ամբողջ ժողովուրդը, և դուք կը ստանաք այն եզրակացութիւնը, որ Անգլիայի ոյժը նրա ազատութեան մէջն է, նրա կարգերի մէջ, որոնք չեն ճնշում ազգաբնակութեան եռանդն ու կամքը, այլ նպաստում են նրանց արտայայտութեանն ու ուժեղանալուն։

Այդ պատճառով բոլորովին այն ծայրից չեն մօտենում հարցին, երբ արտնջալով այլ և այլ զրկանքների մասին մեզանում՝ մեղադրում են կամ օտարերկրացիներին, կամ օտարազգիներին. նրանք մեզ զօրում են։ Հարկաւոր է հարցը վերցնել հակառակ ծայրից, լաւ քննել մեզ.

— Ախր ինչ է պատճառը, որ այդ ամենքը և շարունակ զօրում են մեզ։ Ինչու մենք ինքներս ոչ ոքի չենք կարողանում զօրել։

Ոչ անգլիացիները, ոչ ֆրանսիացիները, ոչ գերմանացիները մեր դէմ չեն տրտնջում, որ մենք նրանց նեղում ենք, իսկ մենք գանգատվում ենք, որ մեզ նեղում են։

Այդ ինչի՞ց է, որ մենք անտուն որբերի նման ենք դարձել։ Ո՞րտեղից է առաջացել մեր այդ որբութիւնը։ Ինչի՞ց է ծագել մեր անզօրութիւնը։ Ո՞րն է նրանից ազատվելու ելքը և ինչպէս մաքառել նրա դէմ։

Լ. Դանիէլեան

Ձեր զգացումնե՞րն էլ արդեօք քարացել են, ինչպէս ապառաժացել է մոլորված խաւարջուրցի փոնչիների հոգին։

Ատրպետ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹԻՖԼԻՍ

◆ Յուլիսի 18-ին Թիֆլիսի առաջնորդը Վեհափառ Կաթողիկոսից ստացել է հետեւեալ հեռագիրը.

Հրամայում եմ կարգադրել, որպէս զի կիրակի, յուլիսի 19-ին, ձեր թեմի բոլոր եկեղեցիներում, պատարագից յետոյ, կատարվի մաղթանք՝ շնորհելու փառաւոր յաղթութիւն ռուս քաջարի և քրիստոսասէր զօրքին։

Նոյն օրն և եթ Մեսրոպ եպիսկոպոս հեռագրով պատուիրել է Թեմի հոգևոր կառավարութիւններին և գործակալներին ի կատար ածել Վեհափառ Հայրապետի հրամանը։

◆ Այսօր, համաշխարհային պատերազմի տարեդարձի օրը, Թիֆլիսի վաճառականների նախաձեռնութեամբ, վաճառականական լողարէթի շէնութեան մէջ կայանալու է մաղթանք ռուս զէնքին յաղթութիւն տալու համար։

◆ Թիֆլիսի վաճառականների ընդհանուր ժողովում ընտրված նպաստից մասնաժողովը ուղարկել է Եւրոպական Ռուսաստանի և Հիւսիսային Կովկասի բոլոր հայ վաճառականներին, որոնք առևտրական կապեր ունեն Թիֆլիսի հետ, 500 նամակ և կոչ՝ յօգուտ Թիւրքահայաստանի Թշուառ ժողովրդի նուէրներ ուղարկելու մասին։

◆ Հայկական Բիւրօն ստացել է հետևեալ հեռագիրը զինուորական մարմնից. «Հաղորդեցէք բարեգործական հաստատութիւններին Դէվոյեանի հետեւեալ հեռագիրը. «Զօրաբանակի հրամանատարը թոյլատրել է 10,000 փախստականների—Մանազկերտի, Պասնօսի, Ալաշկերտի շրջանից — ուղարկել Թաշլի-չայի և Կիզիլ-դիզայի վրայով դէպի Արարատ։ Ուղարկեցէք մեծ քանակութեամբ հաց, ալիւր սննդական կէտերը»։

◆ Պարսկահայ փախստականներին օգնող յանձնաժողովը յուլիսի 17-ին, երկաթուղային գնացքով Պարսկաստան ուղարկեց մի մեծ խումբ փախստականներ (հայ և ասորի) թւով մօտ 500 հոգի։ Հայրենիք վերադարձող փախստականներին ձրի բաժանվեց թէյ, շաքար և չորացրած հաց։ Ներկայ էր պարսկահայ փախստականներին օգնող յանձնաժողովի ամբողջ կազմը իր նախագահ պ. Խօսրով Արղութեանի հետ։ Փախստականների տրամադրութիւնը խիստ ուրախալից էր։

◆ Ներկայումս նկատվում է, որ փախստականները հետզհետէ վերադառնում են, բացի Կարսի շրջանից, իւրաքանչիւրը այն տեղը, որտեղից գաղթել էր։ Քաղաքում փախստականների թիւը շատ նուազել է։

◆ Այսօր Վանքի աւագ եկեղեցում, պատարագից յետոյ՝ կատարվելու է հոգեհանգիստ հերոսի մահով ընկած Խեչօյի յիշատակին։

◆ Կարմիր Խաչի գլխաւոր կառավարչի հեռագրական կարգադրութեան համաձայն, հակագազային երեսկալների պատրաստութիւնը Թիֆլիսում առժամանակ դադարեցված է։

◆ Քաղաքագլուխ Ալ. Խատիսեան յուլիսի 25-ին մեկնելու է արձակուրդով հիւանդութեան պատճառով 3 շաբաթ ժամանակով։

◆ Ինչպէս լսել է «Т. Л.»-ը, Թիֆլիսի ոստիկանապետի օգնական Կանդէլակին նշանակվում է Սարաւնչի ոստիկանապետ։

◆ [illegible]

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

[illegible]

[illegible]

վրա։ Բոլոր հիւանդացածներն արդէն ապաքինվել են։

Ապա զեկուցվեց, որ վճռված է խոլերայի տարածման դէմ միջոցներ ձեռք առնելու գործը կենտրոնացնել քաղ. ինքնավարութեան ձեռքում, որ ունի փորձառութիւն այդ տեսակէտից։ Բոլոր բժիշկները և հիւանդանոցային հաստատութիւնները պարտաւոր են խոլերային ամեն մի դէպքի մասին տեղեկացնել բժշկա-սանիտարական մարմնին։

Նիստին եկած Ալ. Խատիսեան յայտնեց, որ ինքը քիչ առաջ ներկայ էր կովկասեան շրջանի գլխաւոր կառավարիչ պէտ. Վօլսկիի նախագահութեամբ կայացած խորհրդակցութեանը՝ դարձեալ խոլերային հարցի առիթով։ Այդ խորհրդակցութեան մէջ վճռվեց խոլերայի բոլոր կասկածելի նշաններով հիւանդացածներին, ինչպէս զինուորականներին, այնպէս և քաղաքացիներին, քաղաքի հաշւով նորերս կառուցված սուր վարակիչ հիւանդութիւնների բարակները ուղարկել։

Քաղաքային մասնաժողովի նիստում ըկկուցվեցին նահանգական գործադիր մասնաժողովի մշակած որոշումները, վերաբերեալ խոլերայի դէմ միջոցներ ձեռք առնելուն։

◆ Երէկ խոլերայի առիթով տեղի ունեցաւ քաղաքային դումայի արտակարգ նիստը։

◆ Այսօր քաղաքագլուխ Ալ. Խատիսեան դումայի նիստերի դահլիճում, ցերեկ. ժամը 12-ին, կը կարդայ դասախօսութիւն այն մասին, թէ ինչպէս ամեն մարդ պէտք է պաշտպանվի խոլերայից։ Մուտքը բոլորի համար ձրի է։

◆ Յուլիսի 18-ի առաւօտեան Խարփուխի թաղամասում գտնվող քաղ. բուժարանն են բերել անյայտ անձինք խոլերայով հիւանդ Խարիբար Բամազասա-օղլին, որի բնակութեան տեղը յայտնի չէ։

◆ Թիֆլիսի ոստիկանապետը կարգադրել է պրիստաւներին յիշեցնել տնատէրերին և հիւրանոցներ ու պանդոկներ պահողներին, որ ամեն մի կասկածելի հիւանդութեան դէպքում նրանք պարտաւոր են անմիջապէս տեղեկացնել այդ մասին ոստիկանութեան, որ էր. հերթին պարտաւոր է իսկոյն թաղական բժշկի հետ գալ հիւանդութեան տեղը և բժշկական արձանագրութիւնը ներկայացնել նահանգապետին։ Հիւանդների մասին տեղեկութիւն չը տուողները կենթարկվեն պատժի վարչական կարգով։

Ժամանակաւոր խմբագիր՝ Տ. ՆԱԶԱՐԵԱՆ
Հրատարակիչ՝ Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Печатать дозволено военной цензурой.

174. 0—34

ПРИ ГОНОРРЕѢ

въ острой и хронической формѣ, а также ея послѣдствіяхъ съ громаднымъ успѣхомъ примѣняется испытанный въ теченіе долгихъ лѣтъ препаратъ

„АРМАТИНЪ" А. Я. АКУЛІАНЦА

для внутренняго употребленія. „Арматинъ" совершенно безвреденъ для организма и одинаково успѣшно примѣнимъ къ мужчинамъ и женщинамъ. При употребленіи „Арматина" не требуется никакихъ спринцеваній, промываній, прижиганій, бужированій и т. п.

ПРЕДОСТЕРЕЖЕНІЕ. „Арматинъ" А. Я. Акуліанца вызвалъ на рынкѣ разнаго рода грубыхъ и вредныхъ для организма поддѣлокъ, а потому просятъ г.г. покупателей быть особенно осторожными при покупкѣ и требовать „Арматинъ" только А. Я. Акуліанца съ этикетомъ бѣлая ромашка. Цѣна 1 кор. 1 р. 75 к. Продажа въ аптекахъ по рец. вр. Аптекамъ, аптек. складамъ, лечебницамъ и пр. лечебн. учрежд.—скидка на главн. складѣ А. Я. АКУЛІАНЦА. Москва, Уланскій п. 21.

(Կ. Կ.)

ԴԵՐՁԱԿՆԵՐԻՆ

Ձրիաբար ուղարկում եմ ձեռնարկ, թէ ինչպէս կատարելագործել և ընդարձակել գործը։ Մի խնայէք 3 կոպէկ։ Գրէք ձեր հասցէն, նոյնպէս և ձեր ծանօթների հասցէները։ Մեր հասցէն՝ Рига «Посредникъ для портныхъ» 355.
(Կ.) 344. 10-8

ՍՈՒԽՈՒՄԻ շրջանի դպրոցների համար հարկաւոր են

Ուսուցիչներ եւ Ուսուցչուհիներ

Պայմանները առաջարկել հետևեալ հասցէով՝ Сухумъ, книжный магазинъ «ПРОМЕТЕЙ». Ուսումն սկսվելու է օգոստոսի 20 ին։
(Հ. Կ.) 456. 4-4

Վաճառված է ԵՐԿՈՒ միլիոն բանկայից աւելի։

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆ
Է ՏԱԼԻՍ ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ
ԿԱՆԱՑԻ ԵՐԵՍՆԵՐԻՆ
ԿՐԷՄ ԿԱԶԻՄԻ
ՄԵՏԱՄՈՐՖՕԶԱՆ

Արմատապէս հեռացնում է բծիկները, բշտիկները, մուխները, կ՛ճիռները, այրուածքները և այլ գ՛ֆէկտները։

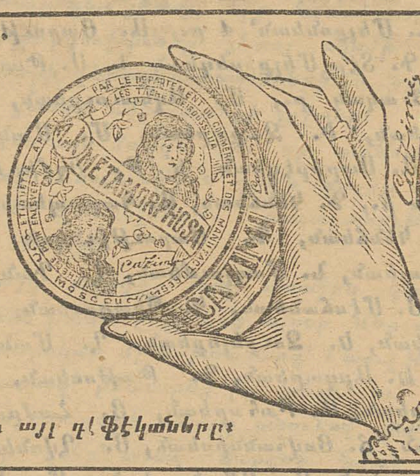

Հաստ. Ան. ևՆ. Դեպ-ից, № 4683

(Կ.) Гр. 28187. 464. 3-1

ՄԻ ՆՈՐ ՁԵՌՆԱՐԿ ՀԻՊՆՕՏԻԶՄ ԵՒ ՆՈՐ ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹԻՒՆ
ՍՈՎՈՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ, ԱՌԱՆՑ ՈՒՍՈՒՑՁԻ։

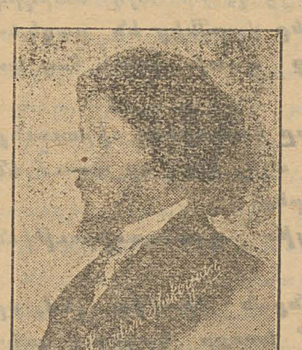

Լոյս տեսաւ ՍՕՖՈՒԹԻՒՆ ՇԷՔԷՐՋԵԱՆԻ
«Մարդկային մտքի քաջագործութիւնը կամ գործնական հոգեբանութիւն» ձեռնարկը։

Այս նոր ձեռնարկով ամեն ոք, ով հայերէն լեզուին ծանօթ է, կարող է սովորել հիպնօզացնել. ներշնչել և սովորել նոր հոգեբանութիւն, և գործադրել նրան իր ամենօրեայ գործերում։ Այս նոր ձեռնարկի արժէքի և ուրիշ բացատրութիւնների համար պէտք դիմել նամակով հետեւեալ հասցէով

Ռուսաստանից—Сусаннѣ Шекерджянъ, Вельяминовская ул № 22, Тифлисъ. Արտասահմանից—Sousanna Shekerjian, 22 Weliaminovskaya, Tiflis Caucasus, Russia.
(Կ.) 106. 25-20

ԷՆԶԷԼԻԻ Ս. ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ԵՐԿԴԱՍԵԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ՀԱՄԱՐ
ՀԱՐԿԱՒՈՐ Է
Մի փորձված
ԱՒԱԳ-ՈՒՍՈՒՑԻՉ 800 ռուբլի ռոճիկով։
ՄԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ և մի գիմնազիստուհի
ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՀԻ 600-ական ռուբլի ռոճիկով առանց ճանապարհածախսի։

Պայմանների համար դիմել՝ Энзели (Персія) Попечительству Армянской Школы.
478. 2-1

Խաչատուր Առաքելեանի հրատարակութեամբ օգոստոս ամսին լոյս կը տեսնի
„ՆՈՐ ՑՈԼՔԵՐ" №1

Պատմվածների և սկսնակ գրողների ամեն տեսակ գրուածքների ժողովածու։
դիւթեր ընդունվում են՝ Тифлисъ, Армянск. Дух. Нерсисянъ Семинарія Т. Теръ-Арутюняну
(Կ.) 472. 2-2

ՏԵԽՆԻՔԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
ԻՆԺԵՆԵՐ
Տ. Ա. ԲՈՒԴԱՂԵԱՆԻ

Բագու, Կրասնովոդսկայա փ. տ. Աւան-Իզբաշեանցի։ Հեռախօս № № 23-49, 23-50.

Առաջարկում է ամբողջ Կովկասի և Պարսկաստանի համար խսկապէս ԴԻԶԵԼ շարժիչներ (մոտորներ) յայտնի ԿՕԼՕՄԵՆՍԿԻ ընկ. մեքենայագործարանից։

Հօրիզօնական անգլիական շարժիչներ, (մոտորներ) «ԿՐՕՍՍԼԷՅ» ընկերութեան մեքենայագործարանից «Դիւրացրած Դիզել» սիստեմի, որ գործ է ածվում նաւթի բոլոր տեսակներով. նաւթի ծախսը է մի ժամում ամեն մի ույժին 1/3 ֆունտ կամ 200 գրամմ։

Գազային շարժիչներ, որոնք բանում են թէ բնական և թէ գեներատորային գազով։

Ջրհան և ջրմուղ մեքենաներ (նասօսներ)։

Ջրի շարժիչներ (տուրբիններ)։

Սառոյց պատրաստող մեքենաներ «Ֆէնիկս» ընկ. գործարանից։

Ամեն տեսակ էլեքտրական մեքենաներ և պիտոյքներ յայտնի «Դինամօ» ընկ. գործարանից։

Երկրագործական մեքենաներ՝ լոկոմոբիլներ, ցորեն մաքրող մեքենաներ, տրակտորներ և այլն՝ յայտնի ամենայն ամերիկական «ԿԷՅՍ» (Case) ընկեր. գործարանից։

Մեծ ճանապարհի վրա աշխատելու համար ԱՒՏՕՄՕԲԻԼՆԵՐ նոյն ամերիկական «ԿԷՅՍ» (Case) ընկերութեան գործարանից։

Վերոյիշեալ տեխնիքական գրասենեակը իր վրա է վերցնում զանազան գործարաններ սարքել և գործի գցել իր միջոցներով՝ ինժեներներով և վարպետներով։

Դիմել՝ Баку, Техническая Контора Т. А. БУДАГЯНЦЪ.
Արտասահմանից՝ Bacou (Russie) Bureau Technique T. A. Boudaguian, Ingénieur
(Հ.Կ.) 551. 150-115

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Առևտրի եւ Արդիւնաբեր. Մինիստրութեան հաստատութեան ներքոյ
ՄԻՒՍԻՔԱԿԱՆ ԴԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ
ԿՈՒՐՍԵՐ
Տ. Մ. ՓԻԼՕՍԵԱՆԻ
ԵՐԿՍԵՌ ԱՆՁԵՐԻ ՀԱՄԱՐ
(Թիֆլիս, Միխայլովսկի պր., № 24, հեռ. № 9-76.)

Խնդիրների ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1-ից։ Պարապմունքների սկիզբը սեպտեմբերի 15-ից։ Ծրագիրներն ու կանոնները ուղարկվում և տրվում են ձրիաբար՝ կուրսերի դիւանատնից։
(Կ. Ե. Հ.) 480. 0-1

Բոլոր հայ գրախանութներում վաճառվում են ծխական և պետական դպրոցների համար իմ կազմած

ԿՐՕՆԻ ԴԱՍԱԳՐԵՐԸ

Ա. Բ. Գ. Դ. տարիներ, Հին Ուխտ, Նոր Ուխտ և Գործք-Առաքելոց)։ Ստանալ ցանկացողները կարող են դիմել՝ 1) ինձ—Бебутовская 52 և 2) «Գիր» գրավաճառանոցին։ Զեղչ 25%։
ՍԱՀԱԿ ա.-ք. ՍԱՀԱԿԵԱՆ
(Կ.) 324. 12-10

15 ԿՈՊԷԿ

քառ. սաժէնը, Թօֆլիսուրի գիւղից 2 վ. հեռ. վրա, 2574 ֆ. ծովի մակերևոյթից բարձր, ծախվում է անտառամաս (սօսի, կաղնի, հաճարի, բոխի և այլն ծառերից բաղկացած) ամարավայրի համար։ Անտառամասի տարածութիւնն է 250 ք. սաժ. և աւելի։ Ունեցած ծախքերը կը ծածկվեն պատրաստված փայտից, իսկ գետինը կը մնայ գնողին համարեա ձրի։ Ծախվում են նոյնպէս քառ. սաժ. 15 կոպ. հողամասեր, բաղկացած 900 և աւելի քառ. սաժ., ընկերական պայմաններով այգի ձգելու համար։ Հողամասն ունի առատ ջուր և գտնվում է Սագարէջօ կայար. (Կախեթեան երկ.) 5 վ. հեռ., իսկ Թօֆլիսուրսկի պլատֆորմայից 2 վ. հեռ. վրա։ Կօջորում, պօստային կայարանի մօտ, վերին խճուղու վրա ծախվում են ամարանոցի վայրեր՝ 300-1000 ք. սաժ.։ Տեղեկանալ՝ I Тумановская ул. № 13, Бухгалтерскіе курсы Теръ-Степанова. 460. 10-4

Ռուսէ մեդալով 1893 թ.

!Զգուշացէք կեղծիքն՝ երից!
ՊՐՕՎԻԶՕՐ
Г. Ф. Юргенсъ-ի
Բօրնօ-Տիմօլեան
Սապօն

Քրտինքի, այրուածքի, պէպենների, ուգրների, պզուկների և գեղին խալերի դէմ։
ՏՈՒԱԼԷՏԱՅԻՆ-ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ ՍԱՊՈՆ
ԲԱՐՁՐ ՏԵՍԱԿԻ։
Վաճառվում է ամենուրեք.
կտորը 50 կոպէկ, կէս կտորը 30 կոպէկ։
(Կ.) Г. 26-7

Պահանջել Г. Ф. Юргенсъ

Ծախվում են

1) «ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ԵՒ ՍԵՌԱԿԱՆ ՑԱՒԵՐԻ ԲԺՇԿԱՐԱՆ» նկարներով, բազմաթիւ խորհուրդներով և բէյէպտներով։ Անհրաժեշտ գիրք և պարզ ու հասկանալի գրված ամեն մի չափահասի համար. բազմաթիւ նախազգուշութեան կանոններ տրիպերով և այլ ցաւերով չը վարակվելու համար։ Գրքի մէջ կայ նաև սուր և խրոնիքական տրիպէրի և բժշկութեան մասին, բէյեպտներով։ Գինը 50 կոպ.։

2) «ՓՈՐՁԱՌՈՒՆԵՐԻ ԱՌՋԵՒ ԲԺՇԿԱՐԱՆ», ամեն տեսակ պատահական փորձանքներ, հիւանդութիւններ, թունաւորութիւններ և նրանց շտապ օգնութիւնը։ Բազմաթիւ տնային դեղեր և խորհուրդներ։ Շատ պարզ ու հասկանալի լեզուով։ Ամեն մարդու անհրաժեշտ գիրք գրպանի համար, և ամեն մարդ կարող է մեծ օգնութիւն հասցնել թէ իրան և թէ ուրիշներին։ Գինը 30 կոպ.։

3) «ԾԻԾԱՂԻ ՏԿԱՐ» ամենալաւ և ծիծաղաշարժ անեկդոտների ու սրախօսութիւնների ժողովածու։ Ծիծաղաշարժ ակնոցի պատկերը գրքի երեսին։ Գինը 20 կ.։
Այս երեք գրքերը միասին պահանջողներին

ՁՐԻ ՈՒՂԱՐԿՈՒՄ ԵՄ ԻԲՐ ՆՈՒԷՐ

երկու հետևեալ գրքերը. 1) «Նկարչական շալվարը» ծիծաղաշարժ փօղրվիլ չափահասների համար (գինն է 20 կ.), 2) «Րաֆֆի» պատկերով (գ. 10 կ.)։

Գրքերի գինը և ճանապարհի ծախս 20 կոպ. առաջուց ուղարկել անպայման պէրէվօդով։ (Մարկաներ չը գնել նամակներում, հակառակ դէպքում պատասխանատու չեմ ոչ մի կերպ։ Հասցէ՝ Тифлисъ. Семеновская ул. № 9. Медицинскому фельдшеру А. Г. Есаянцу.
(Հ.Կ.) 311. 100-21